

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิจัยเรื่อง "ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรมขององค์กรต่างชาติที่ไม่แสวงผลกำไรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย" ได้แบ่งผลการศึกษาดังนี้

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 : ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรมขององค์กรต่างชาติที่ไม่แสวงผลกำไรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยว่ามีลักษณะการสื่อสารระหว่างองค์กรอย่างไร ?

จากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การค้นคว้าผ่าน E-library ซึ่งรวบรวมจากหนังสือพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 – 30 เมษายน พ.ศ.2548 และการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหารองค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาติที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย, เจ้าหน้าที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติและเจ้าหน้าที่รัฐบาลไทย พบผลวิจัยดังนี้

1. องค์กรที่ทำงานร่วมกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commissioner for Refugees-UNHCR)

แบ่งได้เป็น 4 ประเภทหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

1.หน่วยงานของรัฐบาลไทย (Royal Thai Government-RTG) อันได้แก่

- สภาความมั่นคงแห่งชาติ
- กระทรวงมหาดไทย
- กระทรวงกลาโหม
- กระทรวงการต่างประเทศ
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

2.องค์กรพัฒนาเอกชน อันได้แก่

- องค์กรที่เป็นสมาชิกของคณะกรรมการประสานงานองค์การช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในประเทศไทย (Committee For Co-Ordination of Services To Displaced Persons In Thailand) มีทั้งสิ้น 17 องค์กร แบ่งงานการให้ความช่วยเหลือออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร ที่พักและการบรรเทาทุกข์

- TBBC (Thailand- Burmese Border Consortium)

2. องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา

- COERR (Catholic Office for Emergency Relief and Refugees)
- ADRA (Adventist Development and relief Agency)
- BDEPT (Burma Distance Education Programme-Thailand)
- CT (Consortium Thailand)
- IRC (International Rescue Committee)
- JRS (Jesuit Refugee Service)
- ICS (International Christelijk Steunfonds Asia)
- SVA (Shanti Volunteer Association)
- TOPS (Taipei Overseas Peace Service)
- WEAVE (Women's Education for Advancement and Empowerment)
- ZOA (ZOA Refugee Care The Netherlands)

3. องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านอนามัย

- AMI (Aide Medicale Internationale)
- ARC (ARC International)
- COERR
- HI
- IRC
- MHD (Malteser Germany)
- MSF (Medecins Sans Frontieres-France)

- องค์กรพัฒนาเอกชนอื่นๆ
  - AI (Amnesty International Thailand)
  - BI (Burma Issue)
  - BRC (Bangkok Refugees Center)
  - CCT (The Church of Christ in Thailand)
  - CARE (Care International in Thailand)
  - DIANOKIA
  - Drum Publications
  - Forum-Asia Asian Forum For Human Rigths and Development
  - Friends without Borders
  - สภานายความแห่งประเทศไทย
  - Images Asia
  - MAP (Map Foundation for The Health and Knowledge of Ethic Labor)
  - Maryknoll Thailand
  - NCCM (National Catholic Commission on Migration)
  - NI-SEA (Nonviolence International Southeast Asia Regional Office)
  - OXFAM (Great Britain)
  - Path (Program For Appropriate Technology in Health)
  - สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย
  - Save the Children Fund-UK South-East, East Asia & The Pacific Regional Office
  - Save the Children Fund-US Asia Area
  - SMRU (Shoklo Malaria Research Unit)
  - TACDB (Thai Action Committee for Democracy in Burma)
  - TBMF (Thailand Baptist Missionary Fellowship)
  - TERRA (Towards Ecological Recovery and Regional Alliance)
  - สภากาชาดไทย
  - VSO (Voluntary Service Overseas)

- มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
- สภากาชาดสากล (International Committee of The Red Cross-ICRC)

3. องค์กรระหว่างประเทศ อันได้แก่

- IOM- International Organization For Migration
- WHO- World Health Organization
- UNICEF- United Nations Children's Fund
- UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
- UNDP – United Nations Development Programme
- WFP – World Food Programme
- ILO – International Labour Organization

4.สถานทูต

มีทั้งสถานทูตของประเทศต้นทาง ประเทศที่ให้เงินสนับสนุนและประเทศที่รับผู้ลี้ภัยเหล่านี้เดินทางไปประเทศที่ 3 สำหรับการเดินทางไปประเทศที่ 3 นั้นผู้ลี้ภัยจะต้องยื่นเรื่องขอไปประเทศใดประเทศหนึ่งด้วยความสมัครใจตามที่ UNHCR แจงให้ทราบ จากนั้นเจ้าหน้าที่ UNHCR ทำการสัมภาษณ์ผู้ลี้ภัยที่ยื่นเรื่องไปประเทศที่ 3 ซึ่งมีสถานทูตที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- สถานทูตสหรัฐอเมริกา
- สถานทูตออสเตรเลีย
- สถานทูตแคนาดา
- สถานทูตนอร์เวย์
- สถานทูตอังกฤษ
- สถานทูตเบลเยียม
- สถานทูตฝรั่งเศส

- สถานทูตเยอรมัน
- สถานทูตฟินแลนด์
- สถานทูตโปรตุเกส
- สถานทูตกัมพูชา
- สถานทูตเมียนมาร์
- สถานทูตนิวซีแลนด์
- สถานทูตเนเธอร์แลนด์
- สถานทูตสวีตเซอร์แลนด์
- สถานทูตสเปน
- สถานทูตสวีเดน

นอกเหนือจากนั้นแล้วในการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยในประเทศไทย จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการทำงานร่วมกันจากองค์กรต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้น โดยแต่ละองค์กรจะมีความสัมพันธ์ร่วมกันในการทำงานดังจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

2. รูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกัน

โดยภาพรวมสามารถแบ่งแยกรูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างองค์กรได้เป็น 4 ลักษณะดังต่อไปนี้

- ❖ ความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐบาลไทยกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ
- ❖ ความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ
- ❖ ความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างองค์กรระหว่างประเทศกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ
- ❖ ความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างสถานทูตกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

รัฐบาลไทยอนุญาตให้ UNHCR เข้ามามีบทบาทในกระบวนการจัดการเรื่องชายแดนพม่าเป็นครั้งแรกและมีการทำข้อตกลงอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อปี พ.ศ.2541 ในสมัยนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี อนุญาตให้เข้าไปปฏิบัติงานอยู่ในบริเวณชายแดนและเริ่มมีบทบาทการจัดการอย่างเต็มที่ ในปี พ.ศ.2542 มีการเปิดสำนักงานภาคสนามแล้วมีเจ้าหน้าที่ประจำที่แม่ฮ่องสอน แม่สอดและกาญจนบุรีและศูนย์นักศึกษาพม่าบ้านมณีลอย อ.ปากท่อ จ.ราชบุรีต่อไป มีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมตรวจตราและคุ้มครองผู้ลี้ภัยแต่ไม่มีสำนักงานประจำอยู่ในศูนย์พักพิง และมีเจ้าหน้าที่ NGOs ในการบริการบรรเทาทุกข์และประสานงานแก่ผู้ลี้ภัยในศูนย์ต่อไปภายใต้ข้อตกลงกับรัฐบาลไทย อีกทั้งภายในศูนย์ผู้ลี้ภัยทั้งหมดอยู่ภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่รัฐบาลไทย แม้ว่า UNHCR จะเป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลปัญหาผู้ลี้ภัย แต่เมื่อมีผู้ลี้ภัยหนีภัยเข้ามาในประเทศไทย รัฐบาลไทยก็ไม่สามารถที่จะเพิกเฉยในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและตามความจำเป็นแก่ผู้ลี้ภัยเหล่านั้นได้ แต่อย่างไรก็ตามการดูแลและจัดการปัญหาเรื่องผู้ลี้ภัยนั้นเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อนการดำเนินงานที่หลากหลาย รวมทั้งประเทศไทยไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องนี้ได้มากนัก จึงต้องอาศัยการเข้ามาให้ความช่วยเหลือจาก UNHCR

อีกทั้ง UNHCR ได้เชิญรัฐบาลไทยเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาสถานภาพผู้ลี้ภัยอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ UNHCR ได้ส่งรายชื่อและข้อมูลอื่นๆ ทั้งหมดเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยอย่างเป็นทางการให้สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทยและสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน (โพสต์ทูเดย์, 3 ก.ค.2546 : 3) นอกจากนั้นแล้วในการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยยังได้รับความร่วมมือทั้งจาก NGO ต่างๆ ที่สามารถช่วยเหลือผู้ลี้ภัยเหล่านั้นได้ สำหรับรูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ นั้น มีทั้งที่กำหนดขอบเขตของการทำงานร่วมกันอย่างเป็นทางการและการให้ความช่วยเหลือตามสถานการณ์ เช่น การย้ายศูนย์พักพิง, การเตรียมความพร้อมในการส่งผู้ลี้ภัยไปประเทศที่ 3, การช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในศูนย์พักพิง เป็นต้น

ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปรูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรต่างๆ ไว้ได้ดังนี้²

2

ดูรายละเอียดในภาคผนวก

ตารางแสดงความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐบาลไทยกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

หน่วยงาน	เป้าหมายความร่วมมือระหว่าง 3 องค์กร (ประเทศไทย, UNHCR และ HSE)
<p>1) หน่วยงานของรัฐบาลไทย (Royal Thai Government –RTG)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจสอบและติดตามพฤติกรรมของรัฐบาลไทย ● ช่วยดูแลชายแดนและผู้อพยพตามแนวชายแดน ● ประสานงานและไกล่เกลี่ยกับภาครัฐไม่ให้ผลักดันผู้ลี้ภัยกลับ ● ร่วมตรวจสอบคุณสมบัติและความเหมาะสมของผู้ลี้ภัย ● แจ้งและรายงานจำนวนผู้ลี้ภัยต่อทางการไทย ● จัดระเบียบผู้ลี้ภัย ● แบ่งเบาภาระของรัฐบาลไทยในการดูแลผู้ลี้ภัย ● ทำงานร่วมกันในการส่งผู้ลี้ภัยกลับประเทศและเดินทางไปประเทศที่ 3 ● เป็นสักขีพยานให้กับรัฐบาลไทย

ความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐบาลไทยกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

รูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลไทย กับ UNHCR ผู้วิจัยสามารถอธิบายได้เป็นประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ตรวจสอบและติดตามพฤติกรรมของรัฐบาลไทย

UNHCR ดูแลไม่ให้รัฐบาลเข้าไปละเมิดสิทธิของผู้ลี้ภัย อีกทั้งสังเกตการณ์ในการที่ทางการไทยพิจารณาประเมินสถานการณ์ในพื้นที่พักพิง ด้วยเหตุผลจากการสู้รบและผลกระทบของสงครามกลางเมือง

- ช่วยดูแลชายแดนและผู้อพยพตามแนวชายแดน

UNHCR ร่วมกับเจ้าหน้าที่ไทยอพยพผู้หนีภัยจากการสู้รบที่ยังอยู่ตามบริเวณชายแดนให้เข้ามาอยู่ในเขตประเทศไทยที่ลึกกว่าเดิม ทั้งนี้เพื่อป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้กับผู้หนีภัยจากการสู้รบให้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม (พรพิมล ตรีโชติ, 2544 : 103) นอกจากนั้นแล้วสนับสนุนการตัดสินใจของรัฐบาลไทยในการย้ายพื้นที่พักพิงของผู้ลี้ภัยเข้าไปอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยจากแนวชายแดน และมีการจัดระบบตามมาตรฐานสากล

- ประสานงานและไกล่เกลี่ยกับภาครัฐไม่ให้ผลักดันผู้ลี้ภัยกลับ

ประสานงานเพื่อให้ผู้ลี้ภัยได้รับความคุ้มครองโดยเฉพาะในประเทศที่ไม่ได้ลงนามในภาคีอนุสัญญา ค.ศ.1951หรือมีกรณีผู้ลี้ภัยถูกจับกุมเจ้าหน้าที่ UNHCR จะต้องทำการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจถึงสถานะของผู้ลี้ภัย อีกทั้งไม่สนับสนุนการผลักดันผู้ลี้ภัยเหล่านั้นกลับประเทศต้นทาง

- ร่วมตรวจสอบคุณสมบัติและความเหมาะสมของผู้ลี้ภัย

โดยในปี พ.ศ.2541 สมัยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีขอให้ทาง UNHCR ร่วมช่วยดูแลและตรวจสอบคุณสมบัติและความเหมาะสมของผู้อพยพและในแง่ความถูกต้องของกฎหมายตลอดจนการพิจารณาว่าผู้อพยพใดบ้างที่ควรถูกส่งตัวกลับประเทศ อีกทั้งต้องการให้ UNHCR เข้ามาดำเนินการคัดและแยกแยะผู้ลี้ภัยให้ชัดเจนเพื่อมิให้ภาพลักษณ์ไทยต้องได้รับผลกระทบ (ผู้จัดการ

รายงาน, 17 ธ.ค.2540 : 12) และเพื่อให้แน่ใจว่าได้มีการเคารพซึ่งมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อมนุษยชาตินอกจากนั้นแล้ว UNHCR ยังได้เชิญเจ้าหน้าที่รัฐบาลไทยเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดสถานะภาพผู้ลี้ภัยตลอด พร้อมทั้งเห็นชอบต่อข้อเสนอใหม่ๆ ของทางการไทยที่จะทำงานในด้านนี้อย่างใกล้ชิด ซึ่งรวมถึงการออกเอกสารร่วมกับผู้อพยพ (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2 ก.ค.2546 : 13,16) และพิจารณาว่าผู้อพยพคนใดบ้างที่ควรถูกส่งตัวกลับประเทศ ระหว่างกระบวนการพิจารณาให้ที่พักพิง UNHCR สามารถให้คำแนะนำปรึกษากับทางการไทยไม่ว่าจะรับหรือปฏิเสธให้ที่พักพิงแก่ผู้แสวงหาแหล่งที่พักพิงที่เข้ามาใหม่ โดยในทางปฏิบัติ UNHCR สามารถที่จะแสดงออกซึ่งความคิดเห็นแก่ทางการไทยได้ในกรณีที่จะปฏิเสธให้ที่พักพิงแก่ผู้ลี้ภัยที่เข้ามาใหม่ อีกทั้งยังสนับสนุนให้รัฐมีการพิจารณาสถานะภาพผู้ลี้ภัยทั้งการพิจารณาเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม (Individual and Prima Facie Determination of Refugee status)

- แจ้งและรายงานจำนวนผู้ลี้ภัยต่อทางการไทย

สำหรับ UNHCR ขอให้ฝ่ายไทยแจ้งให้ทราบเมื่อมีผู้ลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทย (สิทธิการฯ ฉบับที่ 2544 : 112) ส่วนทางการไทยต้องการให้ UNHCR รายงานเรื่องการออกไปผู้ลี้ภัยให้แก่ทางการไทยทราบโดยละเอียด เนื่องด้วยปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นไม่ว่าปัญหาหายสาบสูญ ปัญหาความมั่นคง ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้าน ปัญหาเศรษฐกิจ หรืออย่างกรณีที่นักศึกษาพม่าที่ก่อเหตุจับเจ้าหน้าที่ UNHCR ก็ได้มีการหารือถึงมาตรการที่จะดำเนินการกับนักศึกษาพม่าเหล่านี้ มีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยและเจ้าหน้าที่ UNHCR ที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งครั้งนี้ UNHCR เห็นด้วยกับการผลักดันนักศึกษาพม่าไปอยู่ประเทศที่ 3 โดยก่อนหน้านั้น UNHCR ไม่ค่อยเห็นด้วยเท่าไรกับไทยที่จะผลักดันนักศึกษาพม่าไปประเทศที่ 3 แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น UNHCR ก็ไม่ปฏิเสธ (กรุงเทพฯธุรกิจ, 20 ต.ค.2542 : 13,16) ในปี พ.ศ.2547 รัฐบาลสั่งให้ UNHCR หยุดในการพิจารณาสถานะภาพผู้ลี้ภัยหรือ POC และดำเนินการส่ง POC ทั้งหมดไปอยู่ในพื้นที่พักพิง บริเวณชายแดนไทย-พม่า ที่ผู้หนีภัยจากการสู้รบจากประเทศพม่าอาศัยอยู่ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ.2547 โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2547 ให้บุคคลในความห่วงใยสัญชาติพม่าไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ ณ สถานที่ควบคุมพิเศษสำนักงานตำรวจสันติบาล กรุงเทพฯ ซึ่งทาง UNHCR จะแจ้งให้รัฐบาลไทยทราบว่า นอกจากบุคคลดังกล่าวแล้วยังคงมีครอบครัวของบุคคลดังกล่าวที่ยังไม่รวมอยู่ในรายชื่อด้วย และยังคงมีผู้ลี้ภัยที่อยู่ระหว่างการพิจารณาสถานะภาพอีกจำนวนหนึ่ง แต่ทางรัฐบาลไทย ยังคงให้ยืนยันยังตามรายชื่อในประกาศกระทรวงและให้ไปรายงานตัวให้เสร็จสิ้นหาก POC ไม่มารายงานตัวจะถูกตัดสิทธิ ไม่ได้ไปตั้งรกรากไปประเทศที่ 3 เพราะทางรัฐบาลไทยจะไม่อนุญาตให้

วิชาเดินทางออกนอกประเทศและจะถูกจับกุมดำเนินคดีในฐานะหลบหนีเข้าเมือง โดยผิดกฎหมายซึ่ง UNHCR สภาความมั่นคงแห่งชาติและกรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ มีความเห็นร่วมกันในการออกบัตรอนุญาตให้ชนกลุ่มน้อยสามารถเดินทางเข้าออกในเขตไทย ออกให้กับบุคคลที่อยู่ในความห่วงใย (Person of Concern – POC) โดยหาหรือร่วมกันถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และการพิจารณาบัตรผ่านเข้ามาในดินแดนไทย รัฐบาลไทยต้องการให้เจ้าหน้าที่ไทยมีส่วนร่วมในการออกบัตรและมีส่วนร่วมในการพิจารณาออกบัตรประจำตัวให้นักศึกษาพม่าที่เข้ามาลี้ภัยในประเทศไทย ไทยร่วมกับ UNHCR และเมื่อปีพ.ศ.2548 รัฐบาลไทยมีนโยบายให้ผู้ลี้ภัยชาวพม่าซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาและผู้ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยในพม่า กลับเข้าไปอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวหรือค่ายผู้ลี้ภัยตามแนวชายแดนตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2548

- จัดระเบียบผู้ลี้ภัย

เข้ามาช่วยรัฐบาลไทยในการจัดระเบียบผู้ลี้ภัย เพราะที่ศูนย์พักพิงชั่วคราวเกิดปัญหามากมาย เช่น การที่คนในค่ายแอบออกมาทำงานในเมือง แอบลักลอบเข้ามาตัดไม้ บางครั้งกองกำลังที่เป็นพันธมิตรกับรัฐบาลพม่าก็ตามเข้ามาดักขี้อพยพในค่าย สร้างโศกนาฏกรรมและกระทบต่อปัญหาความมั่นคงของไทย (ผู้จัดการรายวัน, 7 เม.ษ.2541 : 6) แต่ถึงอย่างไรแล้วก็ต้องอยู่ภายใต้นโยบายของรัฐและ UNHCR ไม่จำเป็นต้องดูแลผู้ลี้ภัยเองทั้งหมด

สำหรับปัญหาบุคคลในความห่วงใย (Person of Concern-POC) ทั้งรัฐบาลไทยและ UNHCR ตั้งใจรวมแก้ไขปัญหานี้เป็นระบบโดยมี 2 แนวทาง คือ

1. ฝ่ายไทยได้ขอความร่วมมือให้ UNHCR ส่งข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับบุคคลสถานะ POC อย่างสม่ำเสมอและขอข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องจำนวนที่อยู่
2. ทั้งสองฝ่ายจะร่วมมือกันในการจัดการจัดระเบียบบุคคลสัญชาติพม่าที่เป็นบุคคลในความห่วงใยจำนวนกว่า 1,500 คน ที่กระจายอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ เพื่อย้ายไปอยู่ที่ค่ายบริเวณชายแดน โดย UNHCR จะสนับสนุนในเรื่องงบประมาณการจัดตั้งค่ายรวมทั้งจะทำความเข้าใจให้กับบุคคลในค่ายปฏิบัติตามกฎหมายไทย หากใครไม่ยอมย้ายไปค่ายจะถูกถอดสถานะ POC ส่วนผู้ลี้ภัยที่ไม่ใช่พม่าจะดำเนินการจัดส่งไปยังประเทศที่ 3 ต่อไป ผลการประชุมได้ผลที่น่าพอใจและ UNHCR ก็ชื่นชมทางการไทยที่ปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยด้วยพื้นฐานทางมนุษยธรรมและระหว่างรอแก้ไขปัญหาระยะยาว UNHCR พร้อมทั้งจะส่งข้อมูลให้ไทยตามที่

ขอและจะเน้นย้ำกับ POC ว่าไม่ว่าจะไปอยู่ที่ไหนในศูนย์หรือในกรุงเทพฯ ก็ต้องทำตามกฎหมายไทย (ผู้จัดการรายวัน, 3 ก.ค.2546 : 1-2)

- แบ่งเบาภาระของรัฐบาลไทยในการดูแลผู้ลี้ภัย

การดูแลผู้ลี้ภัยจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมากไม่สามารถที่รัฐบาลไทยจะดูแลได้ UNHCR นั้นช่วยแบ่งเบาภาระของประเทศไทยในการดูแลเรื่องผู้ลี้ภัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2541 ได้ข้อสรุปบทบาทของ UNHCR ให้ครอบคลุมถึงการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ไทยในการคัดเลือกผู้ลี้ภัย การจัดหาที่พักที่อยู่อาศัยอาคาร การรักษาพยาบาล และอำนวยความสะดวกในการจัดส่งผู้ลี้ภัยกลับพม่าเมื่อเหตุการณ์ในพม่าสงบสุข (พรพิมล ตรีโชติ, 2544 : 105) แต่โดยภาพรวมแล้วการแบ่งเบาภาระรัฐบาลไทยของ UNHCR นั้นมีดังต่อไปนี้ เช่น ภาระค่าใช้จ่ายในการย้ายศูนย์หรือการตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว ,ช่วยเหลือในการขนย้ายผู้ลี้ภัย, จัดหาอุปกรณ์สำหรับสร้างสถานที่พักพิงฯ, จัดหาน้ำดื่ม, จัดตั้งรั้วรอบพื้นที่พักพิงและการจัดทำทะเบียนผู้ลี้ภัย, ให้ความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์สื่อสารแก่ฝ่ายทหารเพื่อใช้ในการติดต่อประสานงานกับ UNHCR เป็นต้น

- ทำงานร่วมกันในการส่งผู้ลี้ภัยกลับประเทศและเดินทางไปประเทศที่ 3

ทำงานร่วมกันในการสำรวจความสมัครใจในการกลับประเทศและหารือร่วมกันในการส่งผู้ลี้ภัยกลับ อีกทั้งร่วมมือในการดำเนินตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ตามมาตรฐานสากล เพื่อช่วยให้ผู้ลี้ภัยเหล่านี้สามารถเดินทางกลับประเทศของตนได้อย่างปลอดภัยและสมศักดิ์ศรี นอกจากนี้แล้วยังประสานร่วมกัน ในการเจรจากับรัฐบาลพม่าในการส่งกลับและยุติการหยุดยั้ง อีกทั้งทางสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ได้หารือกับทาง UNHCR และกำชับ UNHCR ให้นักศึกษาพม่าที่มีสิทธิเดินทางไปประเทศที่ 3 ต้องเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนแล้วเท่านั้น โดยทางรัฐบาลไทยกับ UNHCR จะทำการเจรจากับประเทศที่ 3 เพื่อให้รับกลุ่มนักศึกษาไปตั้งถิ่นฐานในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย อังกฤษ ในการเดินทางไปประเทศที่ 3 นั้น UNHCR ต้องเป็นฝ่ายแจ้ง รวบรวมข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ไทยทราบและต้องขออนุมัติจากฝ่ายรัฐบาลไทยรวมทั้งแนะนำทางการไทยในแนวทางการดำเนินงาน

- เป็นสักขีพยานให้กับรัฐบาลไทย

ประเทศไทยมักจะถูกกล่าวหาจากองค์กรพัฒนาเอกชนและต่างประเทศว่าได้ทำการละเมิด

สิทธิมนุษยชนกับผู้ลี้ภัยจากประเทศเพื่อนบ้าน การที่ UNHCR เข้ามาจะช่วยเป็นสักขีพยานและ
ปากเสียงให้กับประเทศไทยในเวทีโลก

ตารางแสดงความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐบาลไทยกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

องค์กร	รูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันกับ UNHCR
1.1) สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)	<ul style="list-style-type: none"> ● ดูแลการประสานงานการอพยพทั้งหมด ● สนับสนุนการประชุมระหว่างองค์กรภาครัฐและ UNHCR ● มีส่วนร่วมในการดำเนินการส่งกลับผู้ลี้ภัย
1.2) กระทรวงมหาดไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยเหลือและอนุญาตให้ UNHCR ในการจัดทำทะเบียนผู้ลี้ภัย ● ควบคุมดูแลการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการจัดการในพื้นที่พักพิงฯ ● ประสานงานในการส่งกลับร่วมกับ UNHCR
1.3) กระทรวงกลาโหม	<ul style="list-style-type: none"> ● อนุญาตการเข้าพื้นที่ของ UNHCR
1.4) กระทรวงการต่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นผู้พิจารณาบทบาทและแนวทางในการปฏิบัติงานของ UNHCR ● พิจารณาการออกบัตรรับรองสถานะผู้ลี้ภัยร่วมกันกับ UNHCR ● เปรียบเทียบ UNHCR ในการส่งผู้ลี้ภัยกลับ
1.5) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ประสานงานในกรณีที่มีการจับกุมผู้ลี้ภัย ● ประสานงานเพื่อนำผู้ลี้ภัยออกนอกประเทศ

โดยมีรายละเอียดรูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลไทยกับ UNHCR ดังต่อไปนี้

1.1) สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)

นับได้ว่าเป็นหน่วยงานของไทยที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำงานร่วมกันระหว่าง UNHCR และดูแลการประสานงานการอพยพทั้งหมด สภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นฝ่ายกำหนดนโยบายเรื่องผู้ลี้ภัย, ช่วยสนับสนุนการประชุมระหว่างองค์กรภาครัฐและ UNHCR, เป็นฝ่ายอนุญาตให้ UNHCR เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการส่งกลับผู้ลี้ภัย อีกทั้ง UNHCR จะต้องแจ้งให้สภาความมั่นคงแห่งชาติรับทราบจำนวนผู้ลี้ภัยสัญชาติพม่าทุกเดือน

1.2) กระทรวงมหาดไทย

เป็นหน่วยงานสำคัญในการประสานงานใกล้ชิดกับ UNHCR และเป็นฝ่ายอนุญาตการเข้าพื้นที่ของ UNHCR อีกทั้งอนุญาตให้ UNHCR เข้ามาจัดทำทะเบียนในระหว่างที่ทำการพิจารณาสถานภาพ นอกจากนี้แล้วยังดำเนินการของงบประมาณกับ UNHCR ผ่านทางสภาความมั่นคงแห่งชาติ ในการเคลื่อนย้ายนักศึกษาพม่า ส่วนทาง UNHCR จะต้องส่งบัญชีรายชื่อผู้ลี้ภัยสัญชาติพม่าให้กระทรวงมหาดไทยรับทราบและเสนอแนะกับกระทรวงมหาดไทยว่าบุคคลใดควรได้รับสถานะและประสานงานกระทรวงมหาดไทยในการให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมในพื้นที่พักพิงฯ ตามความจำเป็นเพื่อหลีกเลี่ยงปัจจัยดึงดูด โดยที่กระทรวงมหาดไทย สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพเป็นผู้รับผิดชอบ ร่วมกับกรมการปกครองในระดับจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดจะมอบหมายให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ดูแลงานผู้หนีภัย โดยจะมอบหมายให้นายอำเภอในทุกท้องที่ที่มีพื้นที่พักพิง นายอำเภอจะแต่งตั้งปลัดอำเภอเป็นหัวหน้าพื้นที่พักพิง ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการและปกครองดูแลกิจการต่างๆ ภายในพื้นที่พักพิงและประสานงานกับ NGOs ต่างชาติในส่วนของ การควบคุมดูแลความปลอดภัยมีอาสาสมัครรักษาดินแดง สังกัดกรมการปกครองเป็นผู้ดูแลความปลอดภัยภายในพื้นที่พักพิง โดยแต่ละแต่ละแห่งจะมีการบริหารจัดการงานที่คล้ายคลึงกันโดยยึดนโยบายเกี่ยวกับผู้หนีภัยที่กำหนดโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ และเมื่อผู้ลี้ภัยได้รับการตอบรับจากสถานทูตในการเดินทางไปประเทศที่ 3 แล้ว UNHCR ต้องแจ้งให้กระทรวงมหาดไทยรับทราบในกรณีที่มีผู้ลี้ภัยออกนอกศูนย์

รวมทั้งเมื่อผู้ลี้ภัยได้รับการตอบรับจากประเทศที่ 3 จะเดินทางออกนอกประเทศไทย ต้องแจ้งให้กระทรวงมหาดไทยรับทราบและตรวจสอบเอกสารต่างๆ ก่อนยื่นเรื่องไปยังตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และเมื่อผ่านขั้นตอนจากตรวจคนเข้าเมืองผู้ลี้ภัยจึงสามารถเดินทางออกจากราชอาณาจักรไทยได้

1.3) กระทรวงกลาโหม

ทางกระทรวงกลาโหมจะรับคำสั่งจากกระทรวงการต่างประเทศในการจัดการกับประเด็นเรื่องผู้ลี้ภัยและเป็นฝ่ายดูแล/อนุญาตการเข้าพื้นที่ตั้งค่ายผู้ลี้ภัยในประเทศไทย

1.4) กระทรวงการต่างประเทศ

เป็นหน่วยงานงานของไทยที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำงานร่วมกับ UNHCR และเป็นผู้พิจารณาบทบาท/แนวทางในการปฏิบัติงานของ UNHCR อีกทั้งยังทำการตกลงร่วมกันในการพิจารณาว่าใครควรที่จะได้รับการออกบัตรรับรองสถานะผู้ลี้ภัย

1.5) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ประสานงานและเจรจากับ UNHCR ในกรณีที่มีการจับกุมผู้ลี้ภัย อีกทั้ง UNHCR จะต้องแจ้งให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองรับทราบจำนวนผู้ลี้ภัยสัญชาติพม่าทุกเดือน

ตารางแสดงความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

องค์กร	รูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันกับ UNHCR
2) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs)	<ul style="list-style-type: none"> ● UNHCR ดูแล NGOs ไม่ให้ทำผิดวัตถุประสงค์แต่ไม่มีอำนาจในการบังคับการทำงานของ NGOs ● ประสานทำความเข้าใจกับองค์กรเอกชนและต่างชาติ ในกรณีที่เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน ● เตรียมความพร้อมร่วมกันในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ลี้ภัยในการกลับถิ่นฐานและเดินทางไปประเทศที่ 3
2.1) CCSDPT	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นตัวแทนของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนในการประสานงานร่วมกับ UNHCR ● เป็นตัวแทนจัดประชุมร่วมกันทุกเดือนระหว่างองค์กรต่างๆที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย
2.2) ICRC	<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยสืบหาถิ่นฐานหลักแหล่งของญาติผู้อพยพในประเทศต่างๆ และที่อยู่ของคนในครอบครัวที่ผลัดพรากจากกันเพื่อช่วยให้ไปอยู่ร่วมกับครอบครัวใหม่
2.3) TBBC	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือด้านอาหารและอุปกรณ์บรรเทาทุกข์
2.4) COERR	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือฝึกอบรมภาษา วิชาชีพ แจกจ่ายอุปกรณ์การศึกษาและการกีฬา
2.5) ADRA	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษากับผู้ลี้ภัย
2.6) BDEPT	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษากับผู้ลี้ภัย
2.7) CT	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยทำการอบรมวัฒนธรรม ฝึกอาชีพ สอนภาษาอังกฤษให้กับผู้ลี้ภัย
2.8) IRC	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและเขียนเรื่องร้องขอสถานะผู้ลี้ภัย

ตารางแสดงความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

องค์กร	รูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันกับ UNHCR
2) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs)	<ul style="list-style-type: none"> ● UNHCR ดูแล NGOs ไม่ให้ทำผิดวัตถุประสงค์แต่ไม่มีอำนาจในการบังคับการทำงานของ NGOs ● ประสานทำความเข้าใจกับองค์กรเอกชนและต่างชาติ ในกรณีที่เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน ● เตรียมความพร้อมร่วมกันในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ลี้ภัยในการกลับถิ่นฐานและเดินทางไปประเทศที่ 3
2.1) CCSDPT	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นตัวแทนของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนในการประสานงานร่วมกับ UNHCR ● เป็นตัวแทนจัดประชุมร่วมกันทุกเดือนระหว่างองค์กรต่างๆที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย
2.2) ICRC	<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยสืบหาถิ่นฐานหลักแหล่งของญาติผู้อพยพในประเทศต่างๆ และที่อยู่ของคนในครอบครัวที่ผลัดพรากจากกันเพื่อช่วยให้ไปอยู่ร่วมกับครอบครัวใหม่
2.3) TBBC	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือด้านอาหารและอุปกรณ์บรรเทาทุกข์
2.4) COERR	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือฝึกอบรมภาษา วิชาชีพ แจกจ่ายอุปกรณ์การศึกษาและการกีฬา
2.5) ADRA	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษากับผู้ลี้ภัย
2.6) BDEPT	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษากับผู้ลี้ภัย
2.7) CT	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือทำการอบรมวัฒนธรรม ฝึกอาชีพ สอนภาษาอังกฤษให้กับผู้ลี้ภัย
2.8) IRC	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและเขียนเรื่องร้องขอสถานะผู้ลี้ภัย
2.9) JRS	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและช่วยเหลือในการส่งกลับ

องค์กร	รูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกับ UNHCR
2.10) ICS	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในการจัดสร้างโรงเรียนและอุปกรณ์การศึกษา
2.11) SVA	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในการจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับผู้ลี้ภัย
2.12) TOPS	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษากับผู้ลี้ภัย
2.13) WEAVE	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ความรู้เรื่องสุขภาพแก่ผู้ลี้ภัย
2.14) ZOA	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในด้านการเกษตรกรรมและการอาชีพแก่ผู้ลี้ภัย
2.15) AMI	<ul style="list-style-type: none"> ● ส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนผู้ลี้ภัย
2.16) ARC	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในด้านการสาธารณสุข
2.17) HI	<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยในการจัดหาควยวะเทียมแก่ผู้ลี้ภัยที่พิการ
2.18) MHD	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในด้านการแพทย์
2.19) MSF	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความช่วยเหลือในด้านการแพทย์
2.20) BRC	<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับผู้ลี้ภัย ให้การสนับสนุนด้านการเงิน การแพทย์ การศึกษา แก่ผู้ลี้ภัย

ความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

สำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนนั้น UNHCR เป็นผู้คอยชี้แจงข้อเท็จจริงให้ไทยและคอยให้ความช่วยเหลือประสานทำความเข้าใจกับองค์กรเอกชนและต่างชาติ กรณีที่เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการทำงานร่วมกันระหว่าง UNHCR กับ NGOs นั้นจะทำงานร่วมกันตั้งแต่เมื่อมีผู้ลี้ภัยเข้ามายังประเทศไทยทั้งในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยในด้านต่างๆ เช่น ด้านกฎหมาย การศึกษา อนามัย อาหารและที่พักพิง ที่ UNHCR ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ประสานงานในเรื่องการส่งกลับผู้ลี้ภัยกับ UNHCR เตรียมความพร้อมและสร้างเงื่อนไขอันเป็นการเอื้อต่อการเดินทางกลับของผู้ลี้ภัย

นอกจากนั้นแล้ว UNHCR ยังให้ความช่วยเหลือ NGOs เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ลี้ภัยในการกลับถิ่นฐานโดยสมัครใจ ซึ่งในการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยนั้น UNHCR ได้จัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชน BRC ขึ้นมาเพื่อเป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรอง (recognize) จาก UNHCR และรอการไปประเทศที่ 3

ในการทำงานร่วมกันนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาติได้รวมตัวจัดตั้งเป็นคณะกรรมการประสานงานองค์การช่วยเหลือผู้ลี้ภัยแห่งประเทศไทย (CCSDPT) ขึ้นมานอกจากเพื่อไม่ให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันแล้ว ยังทำให้สะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กรต่างๆ รวมทั้งในการทำงานร่วมกับรัฐบาลไทยและ UNHCR อีกด้วย โดย CCSDPT มีทีมงานทำหน้าที่ให้ความคุ้มครอง (Protection working group) ที่ทำงานร่วมกันกับ UNHCR อีกทั้งยังมีหารือร่วมกันทุกเดือนเป็นการจัดการประชุมที่กรุงเทพฯ โดยมีเจ้าหน้าที่ระดับสูงของ UNHCR เจ้าหน้าที่รัฐและเจ้าหน้าที่ของสมาชิก CCSDPT

ตารางแสดงความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างองค์กรระหว่างประเทศกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

องค์กร	รูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันกับ UNHCR
3) องค์กรระหว่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ● ประสานงานในด้านการให้ความช่วยเหลือต่างๆ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ
3.1) IOM	<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยในการประสานงานกับ UNHCR ในการนำผู้ลี้ภัยไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่ 3 เช่น การเตรียมการด้านสุขภาพ เข้ามาดูแลในกระบวนการสัมภาษณ์ผู้ลี้ภัยเพื่อส่งไปประเทศที่ 3 เป็นต้น ● ช่วยในการฝึกอบรมทางด้านวัฒนธรรมแก่ผู้ลี้ภัยก่อนไปประเทศที่ 3
3.2) UNESCO	<ul style="list-style-type: none"> ● จัดผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาให้แก่สำนักงานของ UNHCR ● มีการจัดโครงการให้การศึกษา โดยมีการดำเนินโครงการร่วมกัน
3.3) UNDP	<ul style="list-style-type: none"> ● ร่วมมืออย่างใกล้ชิดเพื่อดำเนินการให้เกิดแผนพัฒนาระยะยาวต่อไปในหลายๆ สถานการณ์ที่ผู้ลี้ภัยไม่สามารถเดินทางกลับประเทศได้
3.4) WFP	<ul style="list-style-type: none"> ● มีบทบาทในการจัดหาอาหารที่จำเป็นให้แก่ผู้ลี้ภัยและผู้อพยพจนกระทั่งพวกเขาสามารถที่จะปลูกพืชผลของตัวเองได้หรือสามารถหาเลี้ยงตัวเองได้
3.5) UNICEF	<ul style="list-style-type: none"> ● ดำเนินกิจกรรมในด้านอนามัย การศึกษาและการพัฒนาชุมชน
3.6) WHO	<ul style="list-style-type: none"> ● ประสานงานทางด้านอนามัยและมาตรการต่างๆ เพื่อสุขภาพ
3.7) ILO	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความร่วมมือในด้านการให้ความรู้ ความชำนาญทางด้านวิชาการและฝึกอาชีพ

ตารางแสดงความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างสถานทูตกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

องค์กร	รูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกันกับ UNHCR
4) สถานทูต	<ul style="list-style-type: none"> ● UNHCR ดำเนินการติดต่อประสานงานกับประเทศต่างๆ เพื่อรับผู้ลี้ภัยไปตั้งถิ่นฐานในประเทศของตน ● UNHCR เตรียม case ให้สถานทูตทำการสัมภาษณ์ ● เมื่อได้รับการยินยอมให้เดินทางไปประเทศที่ 3 ทางสถานทูตและ UNHCR จะทำเรื่องเดินเอกสาร ● ดำเนินการยื่นเรื่องไปยังสถานทูตของประเทศที่เกี่ยวข้อง ส่วน UNHCR ออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้

UNHCR ทำหน้าที่ประสานงานกับประเทศต่างๆ ในการรับบุคคลในความห่วงใย (Person of Concern – POC) ไปตั้งรกรากใหม่ในประเทศที่ 3 เมื่อมีการตอบรับยินยอมจากสถานทูตให้ไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่ 3 ทางสถานทูตและ UNHCR จะทำเรื่องเดินเอกสาร ถ้าเป็นบุคคลที่อยู่ในศูนย์เจ้าหน้าที่ UNHCR จะขอความร่วมมือให้เจ้าหน้าที่ในศูนย์พาไปตรวจร่างกาย ซึ่งจะได้รับความร่วมมือจาก IOM ในการพบบุคคลเหล่านี้ไปตรวจร่างกายทั้งภายในศูนย์และนอกศูนย์พักพิง

จากการประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบทั้งหมดนี้พบว่า ถึงแม้ว่าทางการไทยต้องการให้ UNHCR เข้ามาส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเรื่องผู้ลี้ภัย แต่ในทางปฏิบัติแล้ว UNHCR ไม่มีหน้าที่ปฏิบัติมีเพียงหน้าที่ในการให้คำแนะนำแก่ทางการไทยในการแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยและต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายไทย

UNHCR ในประเทศไทยมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเทพมหานคร และมีสำนักงานภาคสนามทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตากและกาญจนบุรี รวมทั้งที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สวนพลู) สำหรับการทำงานที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สวนพลู) มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายให้ความคุ้มครองผู้ลี้ภัยทำงานเพียง 1 คนในการปฏิบัติหน้าที่ ทำงาน ณ สถานที่กักคนต่างด้าว (IDC-Immigration Detention Center) ทำงานในการรับคำร้องจากบุคคลต่างด้าวภายในสถานที่กักคนต่างด้าวและร่วมตรวจสอบสถานภาพผู้ลี้ภัย โดยภายในได้แบ่งบุคคลต่างด้าวที่ถูกจับกุมออกเป็นห้องๆ ตามเชื้อชาติ เพื่อลดการกระทบกระทั่งและความไม่เข้าใจระหว่างกัน อีกทั้งในสถานที่กักคนต่างด้าวมีความแตกต่างไปจากเรือนจำเพราะมีการให้สิทธิแก่บุคคลพอสมควร มีโทรศัพท์ บริการอาหารและการศึกษาจากองค์กรต่างชาติ เช่น IOM จัดกิจกรรมการสวดมนต์ ดูแลเด็กและสตรี JRS ในการแพทย์และการเดินทางกลับ COERR ให้ความช่วยเหลือสบู่ ยาสีฟันและของใช้ส่วนตัว เป็นต้น เพื่อไม่ให้บุคคลเหล่านี้เกิดความเครียดขึ้นได้ (สัมภาษณ์ พ.ต.ท.พานิช งามพัฒนพงศ์ชัย, 1 มีนาคม 2548)

สำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาติ (NGOs) มีการรวมตัวกันโดยจัดตั้ง CCSDPT หรือ คณะกรรมการประสานงานองค์กรช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในประเทศไทย มีการประชุมร่วมกันทุกเดือนในระดับเจ้าหน้าที่ระดับสูง โดยมีตัวแทนของ NGOs ที่ทำงานเกี่ยวข้องและผู้แทนของ UNHCR รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องและตัวแทนจากฝ่ายไทยอย่างกระทรวงมหาดไทยจัดการประชุมที่กรุงเทพฯ ส่วนในพื้นที่ก็มีการพบปะประชุมร่วมกันทุกเดือนด้วยเช่นกัน อีกทั้งกระทรวงมหาดไทยจะติดต่องานกับ NGOs ต่างๆนั้นจะผ่านกับ CCSDPT โดยตรงเพื่อให้ CCSDPT กระจายนโยบายสู่ NGOs ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อีกทั้งรับทราบการทำงานผ่านจาก CCSDPT นอกจากนั้นแล้ว CCSDPT จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานรัฐบาลโดยเฉพาะ 1 คน เช่นต้องทำหน้าที่ขอวีซ่าให้กับเจ้าหน้าที่ต่างชาติเพราะเจ้าหน้าที่ต่างชาติเหล่านี้ถือไม่ได้ใบอนุญาตการทำงานเหมือนองค์กรอื่นทั่วไป การออกไปอนุญาตจะออกโดยกระทรวงมหาดไทย และอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง กระทรวงมหาดไทย

จะจัดการประชุมร่วมกันระหว่างตัวแทนระดับสูงของ UNHCR และ CCSDPT นอกจากนั้นแล้วการทำงานให้ความช่วยเหลือภายในศูนย์พักพิงนั้น NGOs จะต้องประสานงานระหว่างจังหวัด อำเภอ ก่อนเข้าศูนย์พักพิง จากนั้นจึงสามารถเข้าสู่กระบวนการทำงานให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัย ซึ่งทางรัฐบาล มีหน้าที่ดูแลการปฏิบัติงานของ NGOs ต่างๆ และ NGOs ที่เกี่ยวข้องจะต้องส่งรายงานไปยัง กระทรวงมหาดไทยทุก 6 เดือน ดังจะเห็นได้ว่าการทำงานร่วมกันในการแก้ไขและช่วยเหลือผู้ลี้ภัยต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญ

3. ลักษณะและช่องทางการสื่อสารระหว่างองค์กร

ในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย จำเป็นต้องอาศัยการจำกัดขอบเขตการทำงานของแต่ละองค์กรเพื่อไม่ให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันและเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทำงานร่วมกัน

สำหรับการช่องทางการสื่อสารระหว่างองค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย ผู้วิจัยสามารถแบ่งเป็นกลุ่มๆ ได้ดังต่อไปนี้

- ❖ ลักษณะและช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐบาลไทยกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ
- ❖ ลักษณะและช่องทางการสื่อสารระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ
- ❖ ลักษณะและช่องทางการสื่อสารระหว่างองค์กรระหว่างประเทศกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ
- ❖ ลักษณะและช่องทางการสื่อสารระหว่างสถานทูตกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

ตารางแสดงลักษณะและช่องทางการสื่อสารระหว่างองค์กร

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
1) UNHCR กับ รัฐบาลไทย	<p>1. <u>การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • การพบปะหรือระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูง <p>ในกรณีทำข้อตกลงนโยบายหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องผู้ลี้ภัยร่วมกัน จำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ เช่น การเข้าพบของผู้แทนสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทยกับอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศเพื่อหารือในกรณีที่รัฐบาลไทยไม่พอใจการทำงานของ UNHCR ในการออกบัตรรับรองสถานภาพผู้ลี้ภัยให้กับบุคคลในความห่วงใย (Person of Concern-POC)</p> <p>2. <u>การสื่อสารกลุ่ม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • หารือระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ <p>ทำการขออนุญาตทางการไทยในการเข้าพื้นที่และต้องทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ไทยหลายฝ่ายทั้งฝ่ายทหาร เจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทยในพื้นที่ สำหรับการดำเนินงานในสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองนั้นได้ขอร้องให้ UNHCR เข้ามาตรวจสอบสัมภาษณ์สถานะบุคคลต่างดาวเพื่อระบุว่าเป็นผู้ลี้ภัยหรือไม่ แต่สำหรับในกรณีที่มีการจับตัวผู้ลี้ภัยทาง UNHCR จะต้องทำการเจรจากับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความคุ้มครองผู้ลี้ภัย อีกทั้งเพื่อเจรจาไกล่เกลี่ยไม่ให้ผลักดันผู้ลี้ภัยกลับประเทศ และในกรณีที่มีการนำตัวบุคคลเหล่านี้เดินทางไปยังประเทศที่ 3 จะต้องทำการรายงานไปยังตำรวจตรวจคนเข้าเมือง</p>

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
2) UNHCR กับ NGOs	<p>และจัดการสัมมนา UNHCR ได้จัดให้มีการสัมมนาร่วมกันระหว่าง UNHCR กับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยปีละครั้งเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการทำงาน นอกจากนั้นแล้วยังจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเรื่องผู้ลี้ภัย</p> <p><u>3.การสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ</u></p> <p>ส่งรายงานและเอกสารข้อมูลที่สำคัญให้แก่ทางการไทย เช่น กรณีปัญหาความไม่พอใจของรัฐบาลไทยต่อการทำงานของ UNHCR เรื่องการออกบัตรให้กับ POC</p> <p><u>1.การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <p>มีการพบปะหารือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่อยู่บ่อยครั้งในการประสานงานให้ความช่วยเหลือร่วมกัน เช่น การส่งกลับ การให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆที่ UNHCR ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้</p> <p><u>2.การสื่อสารกลุ่ม</u></p> <p>ประชุมร่วมกันในกรุงเทพฯ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง จัดโดยคณะกรรมการประสานงานองค์กรให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในประเทศไทย (CCSDPT) ซึ่งจะมีตัวแทนจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ องค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาติและตัวแทนเจ้าหน้าที่รัฐ เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ซึ่งหน้าที่ของ CCSDPT จึงเหมือนเป็นตัวช่วยส่งเสริมความเข้าใจระหว่าง UNHCR กับ</p>

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
<p>3) UNHCR กับ องค์กรระหว่างประเทศ</p> <p>4) UNHCR กับ สถานทูต</p>	<p>รัฐบาล และเป็นตัวช่วยในการประนีประนอมระหว่าง NGOs กับ รัฐบาล นอกจากนั้นแล้วยังมีการประชุมร่วมกันในพื้นที่อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ระหว่างองค์กรที่ทำงานร่วมกัน</p> <p><u>1. การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <p>เจ้าหน้าที่ระดับสูงประสานงานในการดำเนินนโยบาย ส่วนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทำงานร่วมกันในส่วนที่องค์กรเหล่านี้สามารถให้ความช่วยเหลือได้</p> <p><u>1. การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <p>เจ้าหน้าที่ของ UNHCR ติดต่อกองสถานทูตในการดำเนินเรื่องให้กับผู้ลี้ภัยในการเดินทางไปประเทศที่ 3 รวมทั้งการสนับสนุนเงินทุนต่างประเทศต่างๆ</p>

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 : ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติ ที่ทำงานร่วมกันเป็นอย่างไร ?

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกอาสาสมัครไทยที่ทำงานองค์กรต่างชาติไม่แสวงผลกำไรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยและเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครชาวต่างชาติที่ทำงานองค์กรต่างชาติไม่แสวงผลกำไรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย ผลการวิจัยพบว่า

1. เจ้าหน้าที่ที่ทำงานร่วมกันในองค์กร

สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ทำงานร่วมกันในองค์กร แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

❖ เจ้าหน้าที่ไทย ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ไทยในองค์กร ดังต่อไปนี้

เจ้าหน้าที่ไทยที่ทำงานในองค์กร UNHCR, TBBC, IRC, JRS, BRC, IOM, Forum Asia, สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยและเจ้าหน้าที่รัฐบาลไทย

❖ เจ้าหน้าที่ต่างชาติ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ต่างชาติในองค์กร ดังต่อไปนี้

เจ้าหน้าที่ต่างชาติองค์กรทำงานในองค์กร TBBC, IRC, JRS, BRC, VSO และ IOM

สำหรับเจ้าหน้าที่ของ UNHCR สำนักงานใหญ่ในกรุงเทพฯ ซึ่งทำหน้าที่ในการสนับสนุนสำนักงานภาคสนามที่จังหวัดกาญจนบุรี แม่ฮ่องสอนและตาก มีเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 76 คน เจ้าหน้าที่ต่างชาติ 13 คน, เจ้าหน้าที่ไทย 50 คน, เจ้าหน้าที่ JPOs 4 คน, เจ้าหน้าที่ UNVs 5 คน และที่ปรึกษา 4 คน ซึ่งสำนักงานใหญ่ที่กรุงเทพฯ จะควบคุมพื้นที่ปฏิบัติการทั้งประเทศกัมพูชา ลาวและเวียดนาม

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เพื่อหารูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงาน รวมทั้งช่องทางการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ทำงานร่วมกัน

2. รูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะงานที่ทำร่วมกัน

2.1 ลักษณะงานที่ทำร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่มีดังต่อไปนี้

1.การให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในด้านต่างๆแก่ผู้ลี้ภัย เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร, การให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์และการสาธารณสุข, การให้ความช่วยเหลือเรื่องที่พักพิง, การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและการให้ความช่วยเหลือเรื่องการจัดถิ่นฐานในประเทศที่ 3

2.การให้ความรู้แก่ผู้ลี้ภัย เช่น การให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม, การให้ความรู้ด้านวิชาการ, การให้ความรู้ด้านวิชาชีพ, การให้ความรู้ด้านกฎหมายและสิทธิต่างๆและการให้ความรู้ด้านการแพทย์และการสาธารณสุขเบื้องต้น

3.การจัดทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกันภายในองค์กรและระหว่างองค์กร

2.2. รูปแบบความสัมพันธ์

สำหรับในองค์กรต่างชาติหลายแห่งมีอัตราการจ้างคนไทยทำงานด้วยเป็นจำนวนมากพอสมควรในองค์กร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในประเทศไทยได้ดีเพราะเจ้าหน้าที่ไทยจะทราบถึงการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานราชการทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น อีกทั้งจะช่วยให้เข้าใจวิธีปฏิบัติงานในวัฒนธรรมไทย รวมถึงช่วยในการสื่อสารกับผู้ลี้ภัยอีกด้วย

นอกจากนั้นแล้วองค์กรเหล่านี้ก็จะส่งเจ้าหน้าที่ต่างชาติเข้ามาทำหน้าที่เป็นฝ่ายนโยบายหรือเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงในองค์กร สำหรับในการปฏิบัติงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาตินั้น จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มาจากประเทศพม่าเข้ามาทำงานภายในองค์กรเพื่อที่ลดอุปสรรคทางด้านภาษาระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ลี้ภัย, ระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ต้องติดต่อกันร่วมกันและในการแปลเอกสาร เป็นต้น

ในการทำงานซึ่งต้องอาศัยการประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่หลายเชื้อชาตินั้น เจ้าหน้าที่ต่างชาติบางคนมีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้ามาทำงานในประเทศไทย เช่น อ่านหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทย บางคนเมื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทยก็ไปหาความรู้เพิ่มเติมโดยเรียนภาษาไทย เพื่อให้สามารถเข้าใจคนไทยและวิธีการดำเนินงานในประเทศไทยได้มากขึ้น เป็นต้น หรือองค์กรมีการจัดความพร้อม เช่น VSO ซึ่งเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาอาสาสมัครไปประเทศต่างๆ จะมีการอบรมอาสาสมัครก่อนที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยและเมื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทยแล้ว

ก่อนที่จะไปปฏิบัติงานก็จะมีการอบรมวัฒนธรรมเพิ่มเติมให้กับอาสาสมัคร, องค์กร JRS มีการจัดการฝึกอบรมให้บ้างพอสมควรแนะนำให้อ่านเอกสารที่ต่างๆ อีกทั้งขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ก่อนสมัครงานจะทราบถึงขอบเขตของงานประเทศที่ต้องเข้าไปทำงานจากองค์กรก่อน ตรงจุดนี้จะช่วยให้สามารถมีเวลาศึกษาวัฒนธรรมของประเทศที่จะเข้าไปทำงานได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ไทยที่ทำงานร่วมด้วยจะเกิดความคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่เหล่านี้จะเรียนรู้และศึกษาวัฒนธรรมประเพณีไทยมาก่อนบ้าง ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงปัญหาในการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ในปัญหานำวิจัยข้อที่ 4

3. ช่องทางการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่

การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยกับเจ้าหน้าที่ต่างชาตินั้น มีโอกาสในการสื่อสารแบบมีการเผชิญหน้า (face to face) ระหว่างเจ้าหน้าที่ภายในองค์กร ดังต่อไปนี้

❖ การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับล่าม

ในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ลี้ภัยนั้น สิ่งหนึ่งที่เป็นอุปสรรคในการสื่อสารนั้นคือเรื่องของภาษาเพราะมีผู้ลี้ภัยจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าใจภาษาอังกฤษหรือภาษาไทย ดังนั้นจำเป็นต้องอาศัยล่ามเข้ามาแปลทั้งในการแปลเอกสารต่างๆ รวมทั้งในการสื่อสารด้วยคำพูด สำหรับการสื่อสารผ่านล่าม ล่ามจะมีหน้าที่แปลระหว่างสิ่งที่เจ้าหน้าที่ไทยหรือเจ้าหน้าที่ต่างชาติอธิบายให้ผู้ลี้ภัยฟังและแปลจากสิ่งที่ผู้ลี้ภัยพูดหรือเขียนให้แก่เจ้าหน้าที่ได้ทราบ ซึ่งเจ้าหน้าที่จะมีโอกาสติดต่อสื่อสารกับล่ามอยู่บ่อยครั้ง

เจ้าหน้าที่ที่เป็นล่ามนั้นมีที่มาหลากหลาย บางคนมีสถานะเป็นผู้ลี้ภัย แล้วอาสาสมัครเข้ามาช่วยทำหน้าที่เป็นล่าม, บางคนเป็นเจ้าหน้าที่ขององค์กรนั้นๆ อยู่แล้ว ซึ่งเข้ามาทำหน้าที่ในงานต่างๆ อาสาเข้ามาเป็นล่ามให้ เช่น องค์กรมีเจ้าหน้าที่ต่างชาติชาวพม่าเข้ามาทำงาน หรือ เจ้าหน้าที่คนไทยที่มีเชื้อสายกระเหรี่ยง/พม่า/มอญ เข้ามาช่วยแปลในการสื่อสาร และบางคนเป็นเจ้าหน้าที่ที่องค์กรนั้นๆ จ้างมาเพื่อทำหน้าที่เป็นล่ามโดยเฉพาะ

❖ การติดต่อกันที่ต่างฝ่ายรับผิดชอบร่วมกัน

ถึงแม้ว่ามีองค์กรต่างชาติที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในประเทศไทยจะมีการจ้างเจ้าหน้าที่

ที่ต่างชาติหรือส่งตัวแทนให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยก็ตาม องค์กรเหล่านี้ก็ยังมีจ้างเจ้าหน้าที่ไทยอยู่เป็นจำนวนมาก ถ้าเทียบกับเจ้าหน้าที่ต่างชาติ เพราะการทำงานในประเทศไทยจำเป็นต้องอาศัยเจ้าหน้าที่คนไทยในการติดต่อประสานกับหน่วยงานราชการไทย สำหรับช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่นอกเหนือจากภาวะของงานที่เกี่ยวข้อง ยังรวมถึงการสื่อสารผ่านการประชุมซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไป

❖ กิจกรรมระหว่างเจ้าหน้าที่ภายในองค์กร

สำหรับกิจกรรมระหว่างเจ้าหน้าที่นั้น มีทั้งกิจกรรมที่ถูกจัดขึ้นมาโดยองค์กร เช่น การจัดสัมมนาร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ทั้งในและนอกสถานที่, การฝึกอบรมในประเด็นต่างๆร่วมกัน เป็นต้น และกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ภายในองค์กร เช่น การรับประทานอาหารร่วมกัน, การเล่นกีฬาหลังเลิกงาน หรือกิจกรรมอื่นๆเพื่อสนทนาการ่วมกัน เป็นต้น

ข้อสังเกตที่ผู้วิจัยพบคือซึ่งเจ้าหน้าที่ไทยมักจะทำกิจกรรมสนทนาการ่วมกันมากกว่าจะมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ต่างชาติ เช่น ในการรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน เจ้าหน้าที่ไทยมักจะทานร่วมกัน แต่ถึงอย่างไรแล้วความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ต่างชาติกับเจ้าหน้าที่ไทยที่ทำงานร่วมกันก็มีลักษณะและบรรยากาศที่เป็นมิตร

แต่ทั้งนี้ส่วนใหญ่การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่มักใช้การประชุมร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ตั้งไว้ ดังสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ตารางช่องทางการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติ

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
<p>1) การประชุมเพื่อการข่าวสาร (Information Conference)</p>	<p>สำหรับการประชุมเพื่อการข่าวสารนั้นมี 2 ระดับ คือระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ระดับนโยบายจะมีการประชุมในทุกๆ เดือน สถานที่จัดประชุมอยู่ในกรุงเทพฯ ในระดับนี้จะมีการประชุมโดยผ่านคณะกรรมการประสานงานองค์การช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในประเทศไทย (CCSDPT)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เป้าหมาย <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์กรไม่มีความซ้ำซ้อนกัน 2. เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน 3. เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในนโยบายที่เกี่ยวกับปัญหาเรื่องผู้ลี้ภัย 4. เพื่อถ่ายทอดความรู้หรือข่าวสารต่างๆ ● ผู้เข้าร่วมประชุม <p>ตัวแทนเจ้าหน้าที่ระดับสูงของ UNHCR, NGOs, เจ้าหน้าที่สถานทูตและองค์กรภาครัฐเข้าร่วมประชุม</p> <p>ส่วนการประชุมระดับปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งหรือมากกว่านั้นถ้ามีเหตุการณ์อื่นๆเกิดขึ้นมา เช่น เหตุการณ์ทางการเมือง เป็นต้น</p> ● เป้าหมาย <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายไม่มีความซ้ำซ้อน 2. แลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงาน 3. สรรวจปัญหา หาทางแก้ไขปัญหา

ช่องทางการสื่อสาร	รูปแบบ
<p>2) การประชุมเพื่อแก้ปัญหา (Problem-solving Conference)</p>	<p>4. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลต่างหน่วยงาน</p> <p>5. เพื่อถ่ายทอดความรู้หรือข่าวสารต่างๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ผู้เข้าร่วมประชุม <p>เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการทั้งเจ้าหน้าที่องค์กรต่างชาติและเจ้าหน้าที่รัฐไทย นอกจากนั้นแล้วทางภาครัฐโดยกระทรวงมหาดไทยจะเชิญตัวแทนขององค์กรต่างๆที่ทำงานในเรื่องผู้พลัดถิ่นเข้ามาร่วมประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในเรื่องนโยบายและกฎระเบียบต่างๆ โดยจะจัดให้มีการประชุมร่วมกันปีละ 1 ครั้งจัดที่กรุงเทพฯ แต่หากมีการเปลี่ยนแปลงความเคลื่อนไหวด้านการเมืองใดๆ กระทรวงมหาดไทยจะติดต่อโดยตรงกับ UNHCR และเจ้าหน้าที่ระดับสูงของ CCSDPT</p> <p>การประชุมผ่านคณะกรรมการประสานงานองค์การช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในประเทศไทย (CCSDPT) นั้นได้จัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาในภาคบ่ายของการประชุม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เป้าหมาย <p>เพื่อร่วมกันอภิปรายถกปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ผู้เข้าร่วมประชุม <p>คณะกรรมการย่อยที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ โดยในแต่ละครั้งก็จะมีเรื่องเข้าที่ประชุมแตกต่างกันไปแล้วแต่สถานการณ์ นอกจากนั้นแล้วสำหรับภายในองค์กรแต่ละองค์กรได้มีการประชุมร่วมกัน</p>

ช่องทางการสื่อสาร	รูปแบบ
<p>3) การประชุมเพื่อตัดสินใจ (Decision-making Conference)</p>	<p>ภายในองค์กร โดยจัดการประชุมประจำปีของแต่ละองค์กร ขณะที่มีการประชุมองค์กรจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร นอกจากนั้นยังมี ภาษาไทยและภาษาพม่าในการสื่อสาร ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ขององค์กรเป็นคนไทย สำหรับบางองค์กรจะต้องมีการใช้ล่ามแปลระหว่างภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ เช่น JRS ต้องอาศัยคนทำหน้าที่เป็นล่ามแปลระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยกับเจ้าหน้าที่ต่างชาติ หรือบางองค์กรเจ้าหน้าที่ต่างชาติจะให้เจ้าหน้าที่คนไทยนั่งข้างๆ เพื่อแปลในสิ่งที่เจ้าหน้าที่ไทยในห้องพูดคุยกัน เป็นต้น โดยการประชุมจะมีการพูดถึงเรื่องต่างๆภายในองค์กรและปัญหาภายในองค์กร</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เป้าหมาย <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันภายในองค์กร 2. เพื่อให้สามารถดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรวางไว้ 3. ส่งเสริมความเข้าใจร่วมภายในองค์กร เสริมสร้างมิตรภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ● ผู้เข้าร่วม <p>ผู้บริหารองค์กร (Board of Directors) และเจ้าหน้าที่ขององค์กรทุกระดับ</p> <p>จัดสัมมนาประจำปีอาจเป็นจัดสัมมนานอกสถานที่หรือภายในสถานที่</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เป้าหมาย

ช่องทางการสื่อสาร	รูปแบบ
<p>4) การประชุมเพื่อการฝึกอบรม (Training Conference)</p>	<p>1. เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่</p> <p>2. เพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์ของคนในองค์กร</p> <p>3. เพื่อให้เข้าใจและดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร</p> <p>4. เพื่อพิจารณาแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่</p> <ul style="list-style-type: none"> • ผู้เข้าร่วม <p>เจ้าหน้าที่ทุกระดับภายในองค์กร นอกจากนั้นแล้วสำหรับการประชุมระหว่างองค์กรต่างๆ อาจมีการหยิบยกสิ่งที่จะต้องพิจารณาผ่านการประชุมในพื้นที่และการประชุมที่กรุงเทพฯ</p> <p>เมื่อองค์กรต่างๆ เห็นถึงสิ่งที่จะต้องแก้ไขปัญหาภายในองค์กร การแก้ไขด้วยการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาภายในองค์กรได้ เช่น จัดให้มีการฝึกอบรมทางวัฒนธรรมแก่เจ้าหน้าที่ที่ทำงานร่วมกันภายในองค์กรเพื่อให้มีความเข้าใจค่านิยมวัฒนธรรมของเจ้าหน้าที่ต่างชาติที่ทำงานร่วมกัน, การจัดฝึกอบรมเฉพาะด้านแก่เจ้าหน้าที่ทำหน้าที่เป็นล่ามเพื่อให้สามารถแปลและอธิบายในสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • เป้าหมาย <p>เน้นการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> • ผู้เข้าร่วม

ช่องทางการสื่อสาร	รูปแบบ
<p>5) การประชุมเพื่อระดมความคิด (Brainstorming Conference)</p>	<p>เจ้าหน้าที่ในองค์กรทุกระดับ นอกจากนั้นอาจมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาทำหน้าที่ในการฝึกอบรม</p> <p>ในการทำงานให้ความช่วยเหลือและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นั้น เจ้าหน้าที่จะทำงานในการคิดตัดสินใจ ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน เช่น การระบุสถานการณ์ผู้ลี้ภัย, จัดทำนโยบายร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนและเจ้าหน้าที่ UNHCR ในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการประชุมนี้จะจัดขึ้นเป็นประจำทั้งการประชุมประจำปี ตามวาระของแต่ละองค์กร การประชุมภายในพื้นที่พักพิงของเจ้าหน้าที่และการประชุมผ่าน CCSDPT</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เป้าหมาย <ol style="list-style-type: none"> 1. รวบรวมความคิดจากผู้เข้าประชุมเพื่อให้เกิดการชี้แจงปัญหา 2. หาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหา <ul style="list-style-type: none"> ● ผู้ที่เข้าร่วม <p>เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือประเด็นนั้นๆ ทุกระดับ</p> <p>ถ้าเป็นการประชุมผ่าน CCSDPT จะมีตัวแทนของแต่ละองค์กรเข้าร่วมประชุม</p>

ซึ่งผลของการประชุมที่ได้ในแต่ละครั้งนั้นมีส่วนสำคัญอย่างมากในการเป็นข้อตกลงใจ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายจำเป็นต้องอาศัยการพบปะเจรจา ต่อกันเป็นกลไกสำคัญในการปฏิบัติงาน

สำหรับการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ในองค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาติและการสื่อสารระหว่าง องค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาติ (NGOs) นั้นส่วนใหญ่นิยมสื่อสารผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เนื่องด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. สะดวกรวดเร็วจับใจในการติดต่อสื่อสาร
2. สามารถส่งข้อมูลได้ครั้งละจำนวนมาก
3. มีความแม่นยำและสามารถส่งไปได้อย่างทั่วถึง

อีกทั้งลักษณะการสื่อสารภายในองค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาตินั้นจะขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการ ศูนย์ในประเทศนั้นๆ (country director) ว่าจะมีความพยายามเชื่อมโยงหน่วยงานภายในองค์กรทั้ง หน่วยงานที่อยู่ในกรุงเทพและต่างจังหวัดอย่างไร

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 3 : ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและ เจ้าหน้าที่ต่างชาติในการสื่อสารกับผู้ลี้ภัยเป็นอย่างไร?

แบบสัมภาษณ์เจาะลึกเจ้าหน้าที่ไทยที่ทำงานองค์กรต่างชาติไม่แสวงผลกำไรที่ทำงาน เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติที่ทำงานองค์กรต่างชาติไม่แสวงผลกำไรที่ทำงานเกี่ยวข้อง กับผู้ลี้ภัยและผู้ลี้ภัย ทั้งใช้วิธีสังเกตการณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ลี้ภัยที่อยู่ภายใต้การดูแลและช่วยเหลือของ UNHCR

ประเทศไทยนั้นไม่ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัยในการประชุมที่กรุง เจนีวา ปีค.ศ.1951 และพิธีสารว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัยค.ศ.1967 ด้วยเหตุนี้คำว่าผู้ลี้ภัยใน ความหมายตามกรมการสารทั้ง 2 ฉบับ จึงไม่มีผลบังคับกับประเทศไทย (พนมวรรณ ยามัสเสถียร, 2527) อีกทั้งภายใต้กฎหมายไทยผู้แสวงหาแหล่งพักพิง (asylum seekers) ถือได้ว่าเป็น ผู้เข้าเมือง

โดยผิดกฎหมาย (illegal immigrants) ตั้งแต่ช่วงปลาย ค.ศ. 1990 ทางกรมการไทยได้เรียกบุคคลกลุ่มนี้ว่า "ผู้หนีภัยจากการสู้รบ" (displaced persons fleeing fighting) แทนที่จะเรียกว่า "ผู้ลี้ภัย" (refugee) และเรียก "พื้นที่พักพิงชั่วคราว" (temporary shelters) แทนที่จะเรียกว่า "ศูนย์อพยพ" (refugee camps) ซึ่งโดยสถานะของคนกลุ่มนี้ถือได้ว่าเป็นบุคคลเข้าเมืองผิดกฎหมายภายใต้กฎหมายไทย (Hazel Lang, 2001) การที่รัฐบาลไทยเลือกใช้คำว่า "ผู้ลี้ภัย" (refugee) และ "ศูนย์อพยพ" (refugee camps) เป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมิได้มีเจตนาธรรมเนียมที่จะให้การปกป้องคุ้มครองบุคคลเหล่านี้ตามหลักมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (สิทธิภาณูจน์ วัชรคุปต์, 2544 : 98) สำหรับผู้หนีภัยจากการสู้รบ ซึ่งเป็นศัพท์ที่รัฐบาลไทยใช้เรียกผู้หนีภัยจากการสู้รบชาวกะเหรี่ยงและชาวกะเหรี่ยงที่พักพิงอยู่ในพื้นที่พักพิงฯ ส่วนใหญ่ในประเทศไทยมีแต่ผู้ลี้ภัยชาวพม่า จึงได้มีการจัดทำนโยบายของรัฐบาลไทยต่อผู้หนีภัยชาวพม่าและปัจจุบันก็เหลือเพียงผู้ลี้ภัยชาวพม่า อีกทั้งกรอบของรัฐบาลไทยผู้หนีภัยจากการสู้รบเท่านั้นที่สามารถเข้าไปอยู่ในศูนย์พักพิงได้ ทำให้ผู้หนีภัยทางการเมืองและถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงจะไม่ผ่านเกณฑ์การเป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบ

สำหรับผู้ลี้ภัยในประเทศไทย แบ่งได้ออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักศึกษาพม่า อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทยและถูกกำหนดให้เป็นบุคคลในความห่วงใย POC (Person of Concern) ของ UNHCR ที่อยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว รวมถึงผู้หนีภัยจากการสู้รบที่อยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว

ผู้ลี้ภัยชาวพม่าที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว 9 แห่ง ตามแนวชายแดน ใน 4 จังหวัด แยกได้ ดังนี้

1. พื้นที่พักพิงชั่วคราว บ.ต้นยาง อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี มีผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่า (กะเหรี่ยง KNU) จำนวน 3,688 คน
2. พื้นที่พักพิงชั่วคราว บ.ถ้ำหิน อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี มีนักศึกษาพม่า (POC) จำนวน 67 คน และผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่า (กะเหรี่ยง KNU) จำนวน 8,510 คน
3. พื้นที่พักพิงชั่วคราว บ.อุ่มเปี้ยม อ.พบพระ จ.ตาก มีผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่า (กะเหรี่ยง KNU) จำนวน 15,248 คน

4.พื้นที่พักพิงชั่วคราว บ.แม่หละ อ.ท่าสองยาง จ.ตาก มีผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่า (กะเหรี่ยง KNU) จำนวน 31,912 คน

5.พื้นที่พักพิงชั่วคราว บ.นุโพ อ.อุ้มผาง จ.ตาก มีผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่า (กะเหรี่ยง KNU) จำนวน 8,317 คน

6.พื้นที่พักพิงชั่วคราว บ.ใหม่ในสอย อ.เมืองฯ จ.แม่ฮ่องสอนมีผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่า (กะเหรี่ยง KNU) จำนวน 16,365 คน

7.พื้นที่พักพิงชั่วคราว บ.แม่สุริน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน มีผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่า (กะเหรี่ยง KNU) จำนวน 3,021 คน

8.พื้นที่พักพิงชั่วคราว บ.แม่กองคา - ศาลา อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน มีผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่า (กะเหรี่ยง KNU) จำนวน 13,818 คน

9.พื้นที่พักพิงชั่วคราว บ.แม่ลามาทหลวง อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน มีผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่า (กะเหรี่ยง KNU) จำนวน 9,153 คน

(http://www.thethainews.com/analyzed/domestic/dom220648_2.htm)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่แสวงหาแหล่งพักพิงและผู้ลี้ภัยในกรุงเทพฯ

กลุ่มนี้เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ภายในเขตเมืองมีผู้ลี้ภัยหลายเชื้อชาติ นอกจากผู้ลี้ภัยพม่าแล้วยังมีผู้ลี้ภัยชาติอื่นๆ ด้วย เช่น จีน เนปาล อิหร่าน แอฟริกา อิรัก เป็นต้น ซึ่งมีจำนวนไม่มากนักถ้าเทียบกับผู้ลี้ภัยพม่า ในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2546 รัฐบาลประกาศไม่อนุญาตให้มีผู้ลี้ภัยพม่าอยู่ในเขตเมือง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ.2547 โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2547 ให้บุคคลในความห่วงใยสัญชาติพม่า ไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ ณ สถานที่ควบคุมพิเศษสำนักงานตำรวจสันติบาลกรุงเทพฯ ซึ่งถ้าหากไม่มารายงานตัวจะถูกตัดสิทธิในการออกวีซ่าเดินทางไม่ให้ไปตั้งรกรากในประเทศที่ 3 ซึ่งได้มีการยึดเชื้อให้จนวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2548 ถึงโดยปัจจุบันผู้ลี้ภัยพม่าที่อยู่ในกรุงเทพฯมีจำนวนกว่า 3,000 คน ทางกรมไทยต้องการให้บุคคลเหล่านี้ลงทะเบียนรายงานตัวภายในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2548 เพื่อย้ายเข้าสู่ศูนย์พักพิงชั่วคราวที่จังหวัด

ราชบุรี กาญจนบุรีและตาก โดยที่บุคคลเหล่านี้ได้รับการรับรองจาก UNHCR ให้เป็นบุคคลในความห่วงใยและรอในการเดินทางไปประเทศที่ 3 และให้กลับเข้าไปอยู่ภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2548

ปัจจุบันมีผู้ลี้ภัยพม่าอยู่ตามแนวชายแดนประมาณ 140,000 คนและมีบุคคลในความห่วงใยประมาณ 5,000 คน (Bangkokpost, 19 Mar,2005 : 4)

2. รูปแบบความสัมพันธ์และลักษณะการทำงาน

โดยภาพรวมในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ลี้ภัยนั้น ไม่เพียงแต่มีเจ้าหน้าที่ไทยที่ทำการติดต่อกับผู้ลี้ภัยเท่านั้น ยังมีเจ้าหน้าที่ที่เป็นชาวต่างชาติทำงานร่วมด้วย ซึ่งบางคนมีหน้าที่เป็นส่วนใหญ่การสื่อสารกับผู้ลี้ภัยนั้นจำเป็นต้องสื่อสารผ่านล่าม โดยผ่านช่องทางและมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ดังนี้

แบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้ คือ

2.1 การให้ความรู้

ในส่วนของการให้ความรู้เจ้าหน้าที่ที่ให้ความรู้จะมีทั้งเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติ ซึ่งเจ้าหน้าที่ต่างชาติบางคนต้องทำหน้าที่ในการเป็นล่ามระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ลี้ภัย แต่ในขณะที่เจ้าหน้าที่ต่างชาติบางคนก็ทำหน้าที่ในการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้วยเช่นกัน

โดยแบ่งการให้ความรู้แบ่งเป็นหลายด้านดังนี้

1) การให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม

การให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมใช้วิธีการฝึกอบรมวัฒนธรรม (cultural training) ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อผู้ลี้ภัยในการเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทางไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่ 3 เพราะบุคคลเหล่านี้ต้องเดินทางไปตั้งถิ่นฐานชีวิตใหม่ในดินแดนที่ไม่ใช่บ้านเกิดและมีลักษณะทาง

ภูมิศาสตร์ สภาพอากาศ การเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมแตกต่างไปจากประเทศดั้งเดิม จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เรื่องภาษาและวัฒนธรรมก่อนการไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่ 3

สำหรับการสอนภาษาต่างประเทศและการฝึกอบรมวัฒนธรรมได้เริ่มมีขึ้นตั้งแต่การจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ลี้ภัยในการเดินทางไปประเทศที่ 3 และสำหรับในศูนย์พักพิงชั่วคราวผู้ลี้ภัยต่างมีความสนใจในการที่จะเรียนรู้ในโปรแกรมนี้เพิ่มขึ้น แต่จะมีเฉพาะในบางศูนย์เท่านั้นที่มีการจัดการเรียนการสอนในภาษาต่างประเทศ ส่วนหลักสูตรเร่งรัดในการให้ความรู้เรื่องการฝึกอบรมและการสอนภาษาอังกฤษอยู่ที่พนัสนิคมซึ่งจัดได้ว่าเป็นศูนย์ใหญ่ สำหรับในกรุงเทพฯก็มีการสอนภาษาต่างประเทศในชีวิตประจำวันที่ต้องเรียนรู้ในการติดต่อสื่อสาร อีกทั้งสอนในเรื่องการฝึกอบรมทางวัฒนธรรมในที่นี้จำเป็นต้องสอนการขึ้นเครื่องบินและสิ่งที่จะต้องทำเมื่อไปถึงประเทศที่ 3 แล้ว โดยเริ่มแรกนั้นเมื่อผู้ลี้ภัยกลุ่มใหญ่เดินทางไปสหรัฐอเมริกาเมื่อไปถึงก็ต้องแยกย้ายกันไป การที่รู้ภาษาอังกฤษพื้นฐานและได้รับความรู้ในเรื่องการฝึกอบรมวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับโปรแกรมเริ่มแรกที่จัดให้กับผู้ลี้ภัยที่จะเดินทางไปสหรัฐอเมริกาได้จัดให้กับพวกเขาเมื่อกลางปี พ.ศ.2523 ที่ศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านวินัย และต่อมาปลายปี พ.ศ.2523 ได้มีการตั้งใหญ่ขึ้นที่ศูนย์พนัสนิคม และเมื่อเกิดความสำเร็จในโปรแกรมนี้สำหรับผู้ลี้ภัยที่เดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้มีการขยายโปรแกรมไปสู่ผู้ลี้ภัยที่จะไปเดินทางไปประเทศอื่นๆด้วย และเมื่อปี พ.ศ.2524 หลายศูนย์พักพิงถูกปิดไปเกิดการเคลื่อนย้ายผู้ลี้ภัยจำนวนนับร้อย ซึ่งมีผลต่อการเรียนการสอนในห้องเรียน จึงได้มีการฝึกครูที่เป็นผู้ลี้ภัยขึ้นมาโดยครูไทยจะเป็นคนฝึกครูเหล่านี้ (The CCSDPT Handbook : Refugee Services in Thailand : 1982 :28-29)

ทั้งนี้การให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมจะพบว่าเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้เป็นเจ้าหน้าที่ไทยและมีเจ้าหน้าที่ต่างชาติ เช่น ชาวเยอรมัน ชาวพม่า เป็นต้น แล้วแต่โอกาส ส่วนใหญ่แล้วเป็นเจ้าหน้าที่ไทยทำหน้าที่มากกว่า นอกจากนี้จำเป็นต้องมีล่ามทำการแปล ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เป็นล่ามจะมีทั้งเจ้าหน้าที่มอญ พม่าและกะเหรี่ยง (ภาษากะเหรี่ยงต้องมีการแบ่งเป็นกะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโป) ทำการแปลให้กับผู้ลี้ภัยเชื้อชาตินั้นๆ สำหรับการให้ข้อมูลกับผู้ลี้ภัยด้านวัฒนธรรมแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้ คือ

1. ข้อมูลที่ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและกฎหมายในประเทศที่ 3 ซึ่งได้แก่
  - เรื่องความเป็นส่วนตัวภายในบ้าน (Privacy) เช่น ภายในบ้านมีห้องอะไรบ้าง

- เรื่องสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิที่ผู้ลี้ภัยควรได้รับเมื่อไปถึง สถานะ การศึกษา การท่องเที่ยว การมีบ้านมีรถ การเป็นพลเมือง การเลือกตั้ง เป็นต้น
- เรื่องกฎหมาย ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกสีผิว เชื้อชาติ ศาสนา ห้ามติดสินบนเจ้าหน้าที่ ทำร้ายร่างกายภรรยาและตีลูก หรือความรุนแรงใดๆ ซึ่งกฎหมายของแต่ละรัฐก็แตกต่างกันไป
- เรื่องการจ้างงาน (employment) รู้จักความสามารถของตนเอง เริ่มต้นหางานทำที่เหมาะสมกับความสามารถ แนะนำคำศัพท์ที่ควรทราบในการหางานทำการแนะนำตัวในการสัมภาษณ์ อีกทั้งควรมีความอดทนต่อการทำงานหนัก
- ความรับผิดชอบ หน้าที่และความรับผิดชอบของประชากรสหรัฐ รวมทั้งต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายที่ IOM จ่ายให้ในการเดินทางเมื่อมีงานทำ
- การเดินทาง การเตรียมตัวก่อนการเดินทาง การจัดกระเป๋าเดินทาง ข้อแนะนำในการใช้สนามบินและเครื่องบิน

2. ข้อมูลเพื่อให้เกิดทัศนคติและความรู้สึกที่ดีในการอยู่ร่วมกับสังคมใหม่ ซึ่งได้แก่

- โอกาสสำหรับบุตรหลานในการที่จะรับการศึกษา
- อเมริกาเป็นประเทศที่มีความเท่าเทียมและเสรีภาพ ซึ่งเป็นจุดที่แตกต่างไปจากประเทศต้นทางของผู้ลี้ภัย

3. ข้อมูลที่ช่วยในการแสดงออกหรือในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ช่วยในการปรับตัว ซึ่งได้แก่

มิติทางความคิด (Cognitive Domain)

- แนะนำให้เปิดโลกทัศน์ยอมรับสิ่งใหม่ๆ สอนเรื่องมารยาทสังคม การปฏิบัติตนและการรักษาวัฒนธรรมของตนเอง

มิติทางความรู้สึก (Affective Domain)

- การปรับตัวเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น อธิบายความรู้สึกที่จะเกิดขึ้นโดยแบ่งออกช่วงๆดังนี้

ช่วง *Honey-moon Period*

ช่วง *Frustration*

ช่วง Re-adjustment

ช่วง Resolution

รวมทั้งค่านิยมในประเทศสหรัฐอเมริกา

มิติทางพฤติกรรม (Behavior Domain)

- เรื่องการรักษาความสะอาด (Keep Cleanการใช้ห้องน้ำร่วมกับผู้อื่นด้วย รวมถึงห้องครัว ควรทำความสะอาดทุกครั้งให้เรียบร้อย
- การตรงต่อเวลา เช่น ในการจ่ายค่าที่พัก การมาทำงานและกิจกรรมอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน³

2) การให้ความรู้ด้านวิชาการ

สำหรับการให้ความรู้ด้านวิชาการกับผู้ลี้ภัยนั้น มีหน่วยงานที่จัดการและดูแลด้านนี้โดยตรงคือ BRC-Bangkok Refugees Centre โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก UN สำหรับผู้ที่เข้ามาเรียนนั้นจะเป็นผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR และรอการไปประเทศที่ 3 โดยที่นี่ได้จัดการศึกษาแก่ผู้ลี้ภัยโดยแบ่งเป็นชั้นเรียนต่างๆ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษา นอกจากนี้แล้วยังให้การสนับสนุนการเงินให้แก่เด็กที่เข้าเรียนโรงเรียนไทย โดยเด็กมีสิทธิที่จะเลือกเข้าโรงเรียนที่ต้องการเรียนได้ ทางองค์กรจะมีงบประมาณค่าเทอม ค่าอุปกรณ์การศึกษาและค่าเสื้อผ้าให้ ส่งเรียนภาษา เรียนเลขานุการ เรียนตัดเย็บ ทำอาหาร คอมพิวเตอร์เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะด้านต่างๆให้กับผู้ลี้ภัย รวมทั้งส่งเสริม Community College เช่น ที่บางกะดีและกาญจนบุรี โดยผู้ที่อยู่ในชุมชนจะจัดการศึกษาตนเอง ทาง BRC ให้ความช่วยเหลือในเรื่องเครื่องมือและหนังสือเรียน สำหรับภายในโรงเรียนจะแบ่งห้องเรียน ดังนี้ Pre-school 1 อายุ 5-7 ปี, Pre-school 2 อายุ 7-9 ปี, ประถม 1 อายุ 9-12 ปี, ประถม 2 อายุ 13-17 ปี, Adult 1 และ Adult 2 อายุ 18 ปีขึ้นไป ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักการสื่อสารเพื่อให้คุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ วัตถุประสงค์เพื่อให้รู้จักคุณค่า การมาโรงเรียน ที่ได้ทั้งความรู้ ได้เพื่อน ได้รับความสนุกสนาน ได้รู้จักการเข้าสังคม เรียนรู้กับคนจากหลายวัฒนธรรม

³

สำหรับการให้ความรู้ด้าน วัฒนธรรมองค์กรที่ดำเนินงานด้านนี้โดยตรง คือ IOM ดูรายละเอียดภาคผนวก

ทั้งนี้ผู้ที่ทำหน้าที่ในการให้ความรู้ทั้งเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติ สำหรับเจ้าหน้าที่ต่างชาติที่ให้ความรู้ทั้งหมดนั้นจะเป็นผู้ลี้ภัยที่อาสาสมัคร (refugee staff) เข้ามาทำหน้าที่ในการสอนระหว่างรอการเดินทางไปประเทศที่ 3 โดยองค์กรได้ทำการคัดเลือกขึ้นมาครูผู้สอน โดยในขณะที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลมีครูต่างชาติ เชื้อชาติเนปาล พม่า ศรีลังกา อิหร่าน เป็นต้น และเนื้อหาที่ทำการสอนส่วนใหญ่มีดังต่อไปนี้

- Pre-school 1

ภาษาอังกฤษง่ายๆ ให้รู้จักใช้คำเนื้อและใช้ความคิดสร้างสรรค์

- Pre-school 2

สอนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับในชีวิตประจำวัน สอนให้เด็กมีส่วนร่วมในห้องเรียน

- ประถม 1 ประถม 2

เริ่มมีการสอนคณิตศาสตร์ให้กับเด็กๆ ควบคู่ไปกับภาษาอังกฤษด้วย เพื่อให้เด็กเกิดความรอบ

- Adult 1

สอนภาษาอังกฤษ เพราะในชั้นนี้ความรู้ภาษาอังกฤษจะไม่ค่อยดี และสอนคณิตศาสตร์

- Adult 2

มีพื้นฐานภาษาอังกฤษบ้าง และสอนคณิตศาสตร์

นอกจากนั้นแล้วยังสอนการทำอาหาร ศิลปะ ประดิษฐ์ประดอยรวมทั้งกีฬา จัดสันนาการต่างๆ ตามแต่โอกาสอยู่เป็นประจำรวมทั้งการสอนให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ เปิดกว้างเรียนรู้วัฒนธรรมอื่นๆ แต่ยังคงรักษาวัฒนธรรมตนเองไว้ให้ได้เมื่อไปอยู่ประเทศที่ 3

3) การให้ความรู้ด้านวิชาชีพ

เริ่มแรกได้จัดขึ้นให้มีในศูนย์พักพิงชั่วคราวเพื่อลดความเบื่อหน่ายให้กับผู้ลี้ภัยในศูนย์ โดยกิจกรรมที่จัดให้มันนั้นไม่ต้องลงทุนสูงและสามารถที่จะทำกันเองได้ เช่น การทอผ้า การเย็บผ้า เป็นต้น สามารถจะทำได้ทั้งที่บ้านและห้องเรียน ต่อมากิจกรรมด้านนี้ถูกปรับให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ลี้ภัยสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้เมื่อไปอยู่ประเทศที่ 3 อันเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะช่วยให้คนเหล่านี้สามารถดำรงชีพได้ โดยไม่ต้องกลัวว่าจะไม่สามารถประกอบอาชีพอะไรเมื่อไปถึงประเทศ

ที่ 3 เช่น การสอนทำสบู่ เทคนิคการทำเกษตรกรรม การปั้น การเย็บปักถักร้อย ศิลปะ การซ่อมรถ พินพีดีดภาษาอังกฤษรวมไปถึงการฝึกภาษาอังกฤษ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ลี้ภัยเกิดความมั่นใจ มากยิ่งขึ้นรวมไปถึงความรู้สึกที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ก่อนการเดินทางไปประเทศที่ 3 (The CCSDPT Handbook : Refugee Services in Thailand : 1982 :30) โดยเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ฝึกอบรมมี ทั้งเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติขององค์กรที่ให้การสนับสนุน

4) การให้ความรู้ด้านกฎหมายและสิทธิต่างๆ

มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ลี้ภัยจำเป็นต้องทราบสถานะของตนเองภายใต้กฎหมายไทย เพราะ บางคนมีความเข้าใจผิดว่าเมื่อได้รับรองสถานะภาพจาก UNHCR แล้วจะได้รับการรับรองจากกฎหมาย ไทยด้วย ซึ่งในความเป็นจริงกฎหมายไทยไม่ได้รับรองบุคคลเหล่านี้เพราะบุคคลเหล่านี้ไม่มีหนังสือ เดินทางที่รัฐบาลไทยรับรอง และห้ามกระทำที่ขัดกับกฎหมายไทย ซึ่งหน่วยงานที่ดูให้ความรู้ด้าน กฎหมายมีทั้งสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ องค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ โดยมี เจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติ ให้ความรู้ด้านกฎหมายรวมทั้งแนะนำการเขียนคำร้อง เจ้าหน้าที่ ต่างชาติส่วนมากทำหน้าที่ในการเป็นล่าม

โดยเนื้อหาอธิบายสถานะของผู้ลี้ภัยภายใต้กฎหมายไทย ยอมรับสถานะของตนเอง ยุติการใช้ ความรุนแรงในครอบครัว เคารพสิทธิความเท่าเทียมของผู้ชายและผู้หญิง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี กิจกรรมให้มีส่วนร่วม เช่น การจัดการอบรม การสัมมนา โดยจะให้มีส่วนผู้หญิงเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

5) การให้ความรู้ด้านการแพทย์และการสาธารณสุขเบื้องต้น

จำเป็นอย่างมากสำหรับผู้ลี้ภัยเพื่อลดการกระจายโรคต่างๆ และส่งเสริมให้มีความรู้ในการ ป้องกันโรคในทางที่ถูกต้อง อีกทั้งยังป้องกันอัตราการเกิดที่บางกลุ่มยังคงมีความเชื่อเฉพาะกลุ่มอยู่ เช่น คนอริกไม่ยอมที่จะผู้หญิงคุมกำเนิด เพราะถือว่าพระเจ้าประทานบุตรมาให้ ดังนั้นการที่จะทำ หมันหรือการคุมกำเนิดจึงเป็นสิ่งที่ผิดไปจากความเชื่อดั้งเดิมของคนเหล่านี้ เป็นต้น สำหรับหน่วยงาน ที่เข้ามาดูแลงานด้านนี้มีทั้งกระทรวงสาธารณสุขและองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เข้าไปถึง ปัญหาได้มาก

2.2 การให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ

นอกเหนือจากการให้ความรู้และความช่วยเหลือด้านการศึกษายังมีความช่วยเหลือด้านอื่นๆ ที่แบ่งได้หลายด้านดังนี้

1) การให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร

สำหรับการให้ความช่วยเหลือด้านอาหารจะมีองค์กรที่ช่วยในเรื่องนี้อย่าง TBBC ได้ทำการแจกอาหารให้กับผู้ลี้ภัยเหล่านี้ภายในศูนย์ เพราะบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถออกนอกศูนย์ได้ไม่มีอาชีพ โดยองค์กร TBBC จะทำการแจกข้าว พริก น้ำมันพืช ปลากระป๋อง เป็นต้น

2) การให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์และการสาธารณสุข

ให้ความช่วยเหลือในการดูแล พยาบาล และมีแพทย์ทำการรักษาให้ทั้งภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวและในเขตกรุงเทพฯ เป็นต้น โดยมีองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ คอยให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งยังได้มีการฝึกอบรมบุคลากรของผู้ลี้ภัยเองให้มีการถ่ายทอดความรู้ให้กันเอง

3) การให้ความช่วยเหลือเรื่องที่พักพิง

นอกจากที่จะมีองค์กรที่ช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การก่อสร้างภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวแล้ว ยังมีการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยเรื่องที่พักพิงในกรุงเทพฯ หรือในเมือง เช่น ผู้ลี้ภัยที่เป็นพระมอญสามารถที่จะพักพิงอยู่ในชุมชนมอญ หรือ วัดมอญได้ แต่สำหรับผู้ลี้ภัยที่เป็นพระพม่าต้องหาที่อยู่ที่เหมาะสมให้ หรือ ผู้ลี้ภัยชาวแอฟริกันหาที่อยู่ได้ยากกว่าผู้ลี้ภัยชาวเอเชีย เป็นต้น

4) การให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน

เป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับคนเหล่านี้ เพราะบางคนไม่สามารถหางานได้ หรือมีรายได้ไม่เพียงพอกับการดูแลครอบครัว แต่ถึงอย่างไรแล้ว UN ก็ให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR แล้ว โดยมอบหมายให้ BRC ซึ่งเป็นองค์กรเดียวในการให้ความช่วยเหลือ

ด้านการเงิน ซึ่งจำเป็นต้องดูความจำเป็นของการใช้จ่ายเงินของผู้ลี้ภัยด้วย รวมทั้งการให้เงินของแต่ละเชื้อชาติก็แตกต่างกันไป ผู้ลี้ภัยที่เป็นพม่าจะได้รับเงินช่วยเหลือน้อยกว่าผู้ลี้ภัยชาติอื่น เพราะคนเหล่านี้สามารถที่จะกลับไปกับคนไทยได้ง่ายและสามารถที่จะหางานทำได้ง่ายกว่าคนชาติอื่น

5) การให้ความช่วยเหลือเรื่องการตั้งถิ่นฐานในประเทศที่ 3

สำหรับเรื่องนี้จะมีหน่วยงานหลายฝ่ายเข้ามาทำงานเกี่ยวข้องกันไม่ว่าจะเป็น UNHCR สถานทูตและองค์กรระหว่างประเทศ เมื่อได้รับรองแล้วก็จะให้ความช่วยเหลือในการตรวจร่างกาย รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมต่างๆในการเดินทางไปประเทศที่ 3

3. ลักษณะและช่องทางการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ลี้ภัย

โอกาสและปฏิสัมพันธ์ในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ลี้ภัยนั้นเกิดขึ้นได้ทั้งจากการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆการให้ความรู้และรวมไปถึงกิจกรรมอื่นๆที่ทำร่วมกัน การสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้นมีทั้งระดับการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ลี้ภัย การสื่อสารกลุ่มซึ่งมีทั้งรูปแบบการสื่อสารต่อหน้ากลุ่มผู้ลี้ภัยหรือการสื่อสารที่เกิดขึ้นในกลุ่มของผู้ลี้ภัยเอง นอกจากนั้นแล้วเจ้าหน้าที่ยังได้นำสื่อต่างๆเข้ามาช่วยในการสื่อสารกับผู้ลี้ภัยด้วย ซึ่งสื่อบางตัวเจ้าหน้าที่ได้เปิดโอกาสให้กับผู้ลี้ภัยในการส่งตัวแทนร่วมด้วยช่วยกันคิดสื่อต่างๆออกมาเพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้ลี้ภัยแต่ละเชื้อชาติได้มากที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งลักษณะและช่องทางการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ลี้ภัยออกเป็นดังนี้

ตารางแสดงลักษณะและช่องทางการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ลี้ภัย

3.1 การให้ความรู้

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
<p>1) การให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม</p>	<p><u>1.การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ไทยจะทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกอบรม ครูผู้สอนสร้างความคุ้นเคยกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม เช่นวันแรกก่อนเรียนครูจะแนะนำตนเอง สอบถามข้อมูลผู้เข้ารับการอบรมเบื้องต้น ถึงความสามารถในการฟังและพูดภาษาไทย สนทนากับผู้เรียนในช่วงเวลาก่อนเข้าเรียน ช่วงพักและหลังเลิกเรียนตามแต่โอกาสสะดวก ส่วนในขณะสอนครูผู้สอนจะร่วมกิจกรรมไปกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย - สำหรับตัวล่ามไม่ค่อยมีความสัมพันธ์ระดับบุคคลกับผู้เรียน มีเพียงหน้าที่ในการแปลและผู้เรียนก็เลือกที่จะถามครูมากกว่า บางครั้งอาจจะขึ้นกับแต่ละบุคคล <p><u>2.การสื่อสารกลุ่ม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มละประมาณ 3-5 คน ให้ผู้เข้าเรียนได้แสดงบทบาทสมมติตามที่ได้รับมอบหมายเช่น บทบาทการทำโฆษณาสินค้าเพื่อรู้จักนำเสนอและกล้าแสดงออก - จำลองสถานการณ์ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแก้ไขปัญหา เช่น จำลองการซื้อขายของในห้างสรรพสินค้า เหตุการณ์ไฟไหม้ ให้ผู้เรียนได้ลองแก้ไขสถานการณ์ รวมทั้งการขึ้นเครื่องบิน เป็นต้น

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
	<p>- อภิปรายร่วมกันในห้องเรียน ครูจะลองยกตัวอย่างมาแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมช่วยแสดงความคิดเห็น เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย อาหาร การทักทายแบบมอญ พม่าและไทยใหญ่เป็นอย่างไร แล้วคิดว่าสิ่งเหล่านี้สามารถที่จะทำได้หรือไม่ที่สหรัฐอเมริกาและเพราะอะไรและตัวอย่างอื่นๆ ขึ้นมาแสดงความคิดเห็น</p> <p>- จัดกิจกรรมเล่นเกมสัปดาห์ในห้องเรียน เช่น เกมสั eye contact โดยคนที่เริ่มต้องมองตาคนไปที่คนใดคนหนึ่ง เมื่อคนที่ถูกมองรู้ตัวต้องเปลี่ยนที่กับผู้ที่มองแล้วทำเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งเกมนี้ต้องการให้ผู้เรียนกล้าที่จะมองและสบตากับผู้อื่น เพราะในวัฒนธรรมตะวันตกแล้วเป็นสิ่งที่แสดงถึงความจริงใจ เป็นต้น นอกจากนั้นบางครั้งในขณะสอนผู้เรียนก็พูดคุยแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นต่อกัน ในเรื่องต่างๆ ว่ามีความแตกต่างไปจากวัฒนธรรมหรือสิ่งที่เคยได้รับรู้มาอย่างไร</p> <p>-บรรยายหน้าห้องเรียน โดยบางครั้งอาจจัดห้องเรียนโดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดโต๊ะนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน ซึ่งแล้วแต่จำนวนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ขณะที่ครูสอนนั้นครูจะพูดภาษาไทยเป็นส่วนมาก เพราะผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวนไม่น้อยสามารถที่จะเข้าใจภาษาไทย นอกจากนั้นแล้วครูยังพูดภาษาอังกฤษด้วยเพื่อให้ล่ามแปลแต่ส่วนใหญ่ล่ามจะสามารถเข้าใจภาษาไทย ขณะสอนเรื่องต่างๆ ครูจะเขียนภาษาอังกฤษกำกับบนกระดานเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความคุ้นเคยกับสิ่งที่ต้องเผชิญอีกไม่นาน</p> <p>- สำหรับล่ามใช้วิธีการแปลสิ่งที่ครูพูดหน้าห้องเรียนเช่นกัน หรือ ถึงแม้ว่าภายในห้องจะมีกลุ่มที่มีเชื้อชาติต่างกันเรียนภายในห้องเดียวกัน ล่ามก็จะทำการแปลในเวลาเดียวกันต่อหน้ากลุ่มนั้นๆ เพราะในขณะที่เรียนถ้ามีกลุ่มที่มีเชื้อชาติต่างกันเรียนห้องเดียวกันครูจะแบ่งให้นั่งแยกเป็นกลุ่มเพื่อความสะดวกในการแปลของ</p>

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
	<p>ล่ามแต่ละเชื้อชาติ สำหรับครูผู้สอนคนไทยไม่ไม่ค่อยเข้มงวดในเรื่องระเบียบวินัยมากนัก อีกทั้งผู้เข้ารับการฝึกอบรมก็ล่ามสื่อสารครูผู้สอนเมื่อมีความไม่เข้าใจเกิดขึ้น อีกทั้งครูไทยจะมีความเข้าใจสังคมวัฒนธรรมของผู้ลี้ภัยลี้กซึ่งกว่าครูที่เป็นตะวันตกอาจเป็นเพราะว่าเป็นเอเชียด้วยกันและมีวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะให้ความเคารพนบ้น้อมต่อครูผู้สอนเป็นอย่างมาก โดยไม่ได้คำนึงถึงความอาวุโสของผู้สอน</p> <p>ตัวล่ามมีเชื้อชาติเดียวกันกับผู้รับการฝึกอบรม เช่น ล่ามพม่า ล่ามมอญ ล่ามกะเหรี่ยง เป็นต้น ทำหน้าที่แปลสิ่งที่ผู้สอนได้อธิบายไปแล้วกับแปลในสิ่งที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมถามถึงแม้ว่าล่ามจะเป็นคนชาติเดียวกันกับผู้ลี้ภัยแต่ก็ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันเท่าไร</p> <p>ครูต่างชาติมีทั้งครูพม่าและครูนอร์เวย์ ครูพม่าอาจไม่จำเป็นต้องใช้ล่ามและสื่อสารโดยตรงเข้าถึงผู้ลี้ภัยได้มากกว่าครูไทยและครูนอร์เวย์ เป็นต้น สำหรับครูนอร์เวย์ขณะสอนมีความเข้มงวดเป็นอย่างมาก มีกฎห้ามไม่ให้พูดคุยขณะเรียน ไม่ค่อยมีกิจกรรมร่วมในห้องเรียน ใช้การบรรยายเป็นส่วนมากและให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมาก่อนเวลา แต่เมื่อนอกห้องเรียนแล้วครูจะให้ความสนทนากล้าชิด พูดคุยอย่างเป็นกันเอง</p> <p><u>3.การสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เอกสารการบรรยาย สำหรับเอกสารการบรรยายนั้นจะมีเนื้อหาที่เหมือนกับที่ครูได้สอนและการเตรียมตัวไปยังประเทศที่ 3 แต่ว่าเอกสารที่ให้ไปนั้นจะได้รับการแปลเป็นภาษาต่างๆ เช่น ภาษาพม่า ภาษากะเหรี่ยง เป็นต้น - รูปภาพต่างๆ เช่น ภาพห้องภายในบ้าน ภาพสถานที่สำคัญในประเทศสหรัฐอเมริกา ธงชาติสหรัฐอเมริกา

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
<p>2) การให้ความรู้ด้านวิชาการ</p>	<p>ภาพประธานาธิบดี ภาพของบัตรต่างๆที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของผู้ลี้ภัยที่ต้องไปใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น กรีนการ์ด (Green Card) ภาพของบัตรประกันสังคม (Social Security Card) เป็นต้น ตัวอย่างตารางการเดินทางโดยสารประจำทาง อีกทั้งอธิบายวิธีการดูตารางรถวันหยุดกับวันธรรมดา ภาพที่นั่งและบรรยากาศบนเครื่องบินภาพสนามบิน ภาพการใช้เข็มขัดบนเครื่องบิน ภาพอาหาร รวมทั้งภาพที่สำคัญอีกมากมายที่ผู้ลี้ภัยควรต้องรู้ก่อนไปประเทศที่ 3</p> <p>- วิดีโอเทป ภายในวิดีโอเทปจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันที่สหรัฐอเมริกาที่ผู้ลี้ภัยจะต้องไปเผชิญ เริ่มตั้งแต่การไปถึงเมื่อไปถึงแล้วจะมี Resettlement Agency ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลเข้าไปให้ความช่วยเหลือ โดย 30 วันแรกที่ไปถึงสหรัฐอเมริกามีบ้านให้พักซึ่งไม่ต้องชำระเงินใดๆทั้งสิ้น และทาง Resettlement Agency จะเตรียมอาหารไว้ให้ในที่พัก 7 วัน ซึ่งถ้าเป็นพวกคนเอเชียเขาก็จะเตรียมข้าวไว้ให้ โดยในวิดีโออีกจะมีการนำเสนอลักษณะบ้านเรือนที่นั่น ห้องและอุปกรณ์ภายในบ้าน นอกจากนั้นแล้วยังมีการนำตัวอย่างผู้ลี้ภัยที่ใช้ชีวิตอยู่ในประเทศที่ 3 มาแนะนำวิถีชีวิตและเพื่อให้ผู้ที่กำลังเดินทางมีกำลังใจในการดำรงชีวิตในประเทศใหม่</p> <p>1.การสื่อสารระหว่างบุคคล</p> <p>- ผู้ที่ทำหน้าที่ในการสอนประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติ ซึ่งเจ้าหน้าที่ต่างชาตินั้นจะเป็นผู้ลี้ภัยที่อาสาสมัครเข้ามาสอนระหว่างรอเดินทางไปประเทศที่ 3 สำหรับครูคนไทย เวลาสอนครูจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารกับผู้เรียน ขณะเรียนก็จะมีทัศนคติที่ดีทำให้ผู้เรียนกล้า</p>

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
	<p>แสดงออก เมื่อออกนอกห้องเรียนมีการทักทายอย่างเป็นกันเอง ส่วนครูต่างชาติก็ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับผู้เรียนเช่นกัน ครูต่างชาติมีความสนิทสนมใกล้ชิดเป็นกันเองกับผู้เรียน นอกจากนั้นแล้วยังมีความเข้าใจปัญหาต่างๆที่ผู้ลี้ภัยทั้งที่ประสบในประเทศไทยและประเทศต้นทางของ โดยเฉพาะถ้าครูผู้สอนอยู่ในสถานะผู้ลี้ภัยที่กำลังรอการเดินทางไปประเทศที่ 3 เช่นเดียวกัน ครูบางคนก็เป็นเชื้อชาติเดียวกับผู้เรียนหรือบางคนอาศัยอยู่รวมกันกับผู้เรียนที่แตกต่างเชื้อชาติกัน เป็นต้น</p> <p><u>2. การสื่อสารกลุ่ม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้สอนทำการบรรยายหน้าห้องเรียนกับผู้เรียน ในขณะที่สอนถ้าผู้เรียนไม่เข้าใจภาษาอังกฤษซึ่งส่งผลการไม่เข้าใจในเรื่องอื่นๆ มักนิยมเพื่อนที่ใช้ภาษาเดียวกันกับตนเองอธิบายสิ่งที่ครูผู้สอนสอน - สำหรับผู้เรียนต่างเชื้อชาติกันก็มีความสนิทสนมใกล้ชิดกันมากสามารถที่จะเรียนรู้และปฏิบัติกลมกลืนวัฒนธรรมของกันและกันได้ เช่น คนพม่าเมื่อเวลาเย็นพูดเพื่อให้เกียรติคู่สนทนาโดยยกแขนประสานกันให้ขนานไปกับพื้น เด็กหลายคนที่เป็นชาติอื่นเมื่อเวลาพูดแนะนำตัวก็จะแสดงออกแบบวัฒนธรรมพม่าหรือเด็กเวียดนามสามารถเต้นระบำแบบศรีลังกาโดยเรียนรู้จากเพื่อนศรีลังกา เป็นต้น - ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติหน้าห้องเรียนและนำเสนอผลงานหน้าห้องเรียน <p><u>3. การสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - รูปภาพ มีความสำคัญอย่างมากในการสื่อสารให้ผู้เรียนเข้าใจ เพราะคนที่เข้ามาเรียนเหล่านั้นส่วนใหญ่มีทักษะ

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
<p>3) การให้ความรู้ด้านวิชาชีพ</p>	<p>ภาษาอังกฤษที่ไม่ค่อยดีนัก ดังนั้นภาพจะสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนที่สุดระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เช่น ในการสอนชั้นเด็กเล็ก ซึ่งภาพสุนัขแล้วพูดว่า dog ภาพอาหาร ที่พิค ซึ่งแล้วพูดเป็นภาษาอังกฤษ เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ยกตัวอย่าง เด็กบางคนไม่เข้าใจภาษาอังกฤษและไม่มีเพื่อนที่พูดภาษาเดียวกันได้ในห้องเรียน ดังนั้นการยกตัวอย่างจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนการความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เช่น ในห้องเรียนเด็กเล็ก ครูหยิบดินสอระบายสี สีเหลืองแล้วพูดว่า yellow หลายๆ ครั้ง ทำลักษณะแบบนี้กับสิ่งอื่นที่ต้องการสื่อด้วยเหมือนกัน เป็นต้น แล้วต่อไปลองให้เด็กผลัดกันถาม-ตอบเป็นภาษาอังกฤษเพื่อวัดความเข้าใจในการสื่อสาร - วิดีโอเทป ชมภาพยนตร์ต่างประเทศ เพื่อให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ในประเทศต่างๆ ฝึกทักษะการฟังภาษาภาษาอังกฤษเพื่อไม่ให้เกิดความน่าเบื่อในการเรียนภาษาอังกฤษ - ฟังเพลง เต้นรำ และร้องเพลง ทั้งครูต่างชาติ ครูไทยและผู้เรียนจะแลกเปลี่ยนกันสอน ดังนั้นเด็กๆ หลายคนจึงมีความสามารถที่จะรำไทยระบำกัมพูชา ได้ เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วบางคนก็ยังสามารถในเรื่องของภาษา สามารถสื่อสารได้มากกว่าภาษาประจำชาติ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และภาษาอื่นๆ <p><u>1. การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <p>เจ้าหน้าที่จะแนะนำผู้ลี้ภัยในเรื่องของการฝึกทักษะวิชาชีพและสอนฝึกสอนผู้เข้ารับการอบรมวิชาชีพ</p> <p><u>2. การสื่อสารกลุ่ม</u></p> <p>ใช้วิธีการอธิบายและสาธิตต่อหน้ากลุ่มผู้เรียน ส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ที่มีความสามารถมาช่วยกันในการฝึกอบรมด้านวิชาชีพ แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เช่น สอนทำอาหาร ทำผ้าบาติก ทำเทียนหอม เป็นต้น ซึ่งผู้เรียน</p>

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
<p>4) การให้ความรู้ด้านกฎหมายและสิทธิต่าง ๆ</p>	<p>ก็มีความหลากหลายในเรื่องอายุ บางองค์กร เช่น BRC มีงบประมาณสามารถสนับสนุนให้ผู้ลี้ภัยได้เรียนเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองสนใจอย่างการเรียนวิชาเลขานุการ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่ไทยทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆและเป็นผู้ฝึกสอน เช่น จัดให้มีการทำผ้าบาติก ทำอาหาร ทำเทียนหอม เป็นต้น ส่วนเจ้าหน้าที่ต่างชาติทำหน้าที่เป็นล่ามรวมทั้งเป็นผู้ฝึกสอนตามแต่ละโอกาส ในการสอนเจ้าหน้าที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน</p> <p><u>3.การสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ</u> -ให้อุปกรณ์ในการสาธิตและยกตัวอย่าง</p> <p><u>1.การสื่อสารระหว่างบุคคล</u> ในการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายจะเป็นไปในรูปการสนทนาระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้มารับคำปรึกษาแต่่าจะมีล่ามทำหน้าที่แปลให้ฟัง เว้นแต่กรณีผู้เข้ารับการคำปรึกษาสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ โดยส่วนใหญ่มีเจ้าหน้าที่ในการให้ความรู้เรื่องนั้นๆ เพราะแต่ละกลุ่มก็มีความคิด ความเชื่อ ที่แตกต่างกัน การให้เขาสื่อสารกันเองจะช่วยให้การสื่อสารบรรลุผลได้ง่ายกว่าเจ้าหน้าที่ไทยหรือเจ้าหน้าที่ต่างชาติ</p> <p><u>2.การสื่อสารกลุ่ม</u> - เจ้าหน้าที่จะฝึกอบรมผู้ลี้ภัยให้มีความรู้ เพื่อให้สามารถสื่อสารภายในกลุ่มของผู้ลี้ภัยกันเองได้ เพื่อให้เข้าใจเรื่องนั้นๆ เพราะแต่ละกลุ่มก็มีความคิด ความเชื่อ ที่แตกต่างกัน การให้เขาสื่อสารกันเองจะช่วยให้การสื่อสาร</p>

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
<p>5) การให้ความรู้ด้านการแพทย์และการสาธารณสุขเบื้องต้น</p>	<p>บรรลุผลได้ง่ายกว่าเจ้าหน้าที่ไทยหรือเจ้าหน้าที่ต่างชาติ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ในการทำสื่อต่างๆ ให้กับผู้ลี้ภัย เจ้าหน้าที่จะจัดให้มีตัวแทนของแต่ละกลุ่มเชื้อชาติ ร่วมกันคิดในการนำเสนอสื่อเพื่อให้สื่อสามารถก่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ลี้ภัยได้ตรงกับวัตถุประสงค์มากที่สุด เพราะแต่ละกลุ่มก็มีวัฒนธรรม ประเพณีแตกต่างกันไป สำหรับในศูนย์การให้ความรู้จะมีลักษณะการจัดห้องเหมือนห้องเรียน มีเจ้าหน้าที่กฎหมายพูดบรรยายอยู่หน้าห้องเรียน <p><u>3. การสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - รูปภาพ ถ้าเป็นในศูนย์จะใช้ภาพถ่ายอย่างในการสื่อสารมากกว่าในกรุงเทพฯ การสื่อด้วยภาพนับได้ว่ามีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากคำบางคำในภาษาของผู้รับสารไม่มีคำๆ นั้น เพราะว่าวัฒนธรรมของคนเหล่านี้ไม่มีสิ่งนั้นๆ หรือ บางคนอ่านหนังสือไม่ออก ภาพที่ใช้ต้องสามารถสื่อความหมายได้ดีและไม่สามารถตีความเป็นอย่างอื่นได้ เช่น จะอธิบายถึงเรื่องข่มขืน ภาพที่ใช้ต้องคำนึงถึงว่ามีลักษณะสื่อไปทางอนาจารหรือไม่ - เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แจกเพื่อให้ผู้ลี้ภัยได้รับรู้ข่าวสารและข้อควรระวังอื่นๆ โดยเอกสารจะได้รับการแปลให้เป็นภาษาต่างๆ <p><u>1. การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจในการสาธารณสุขพื้นฐานแก่ผู้ลี้ภัยทั้งภายในศูนย์และนอกศูนย์ รวมทั้งการให้ความช่วยด้านการตรวจรักษา

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
	<p>- บริการให้คำปรึกษาด้านการแพทย์กับผู้ลี้ภัย นอกจากนั้นแล้วยังมีการออกเยี่ยมตามบ้านอีกด้วย</p> <p><u>2. การสื่อสารกลุ่ม</u></p> <p>- ให้มีตัวแทนผู้ลี้ภัยแต่ละกลุ่มเข้ารับการฝึกอบรมด้านการแพทย์และการสาธารณสุขพื้นฐานเพื่อให้สามารถที่จะไปอธิบายให้ความรู้แก่คนแต่ละเชื้อชาติให้เข้าใจได้ เพราะทราบวิธีการอธิบายและวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มเชื้อชาติ อีกทั้งจะได้ไม่มีปัญหาในเรื่องของภาษาและกำจัดข้อกั่วงวลของแต่ละวัฒนธรรม นอกจากนั้นแล้วยังจัดอบรมด้านการแพทย์ต่อผู้ลี้ภัย ซึ่งบางครั้งมีลักษณะการจัดอบรมเป็นกลุ่มๆ มีเจ้าหน้าที่อธิบายให้ความรู้ความเข้าใจ</p> <p><u>3. การสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ</u></p> <p>- รูปภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เช่น ภาพของอุปกรณ์คุมกำเนิด ภาพของลักษณะอาการของโรค เป็นต้น</p> <p>- เอกสารอธิบายข้อควรระวังต่างๆ แบบสอบถามเพื่อวัดความเข้าใจในการให้ความรู้</p>

3.2 การให้ความช่วยเหลือ

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
1)ด้านอาหาร	<p><u>1.การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <p>เจ้าหน้าที่ทำการแจกจ่ายอาหารให้กับคณะกรรมการศูนย์พักพิงและคณะกรรมการศูนย์พักพิงจะทำการแจกจ่ายให้กับผู้ลี้ภัยแต่ละครอบครัว</p> <p><u>2.การสื่อสารกลุ่ม</u></p> <p>เจ้าหน้าที่บรรยายต่อผู้ลี้ภัย เช่น TBBC จัดอบรมวิธีการคัดเลือกข้าวที่มีคุณภาพต่อคณะกรรมการศูนย์พักพิงเพื่อให้สามารถไปอธิบายผู้ลี้ภัยของแต่ละเชื้อชาติได้ เป็นต้น</p>
2) ด้านการแพทย์และการสาธารณสุข	<p><u>1.การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <p>เจ้าหน้าที่ทำการรักษาผู้ลี้ภัย รวมทั้งให้คำปรึกษาด้านการแพทย์ เช่น จากการสังเกตการณ์ที่ BRC มีเจ้าหน้าที่ต่างชาติทำหน้าที่ในการแจกจ่ายยา แพล และแนะนำการดูแลสุขภาพเบื้องต้นรวมถึงมีแพทย์ที่ทำการรักษา เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วหลายองค์กรมีแพทย์ที่ทำการรักษาตามศูนย์พักพิง เจ้าหน้าที่ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำกับผู้ลี้ภัย นอกจากนั้นแล้วเจ้าหน้าที่ยังออกตรวจเยี่ยมผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ในศูนย์</p> <p><u>2.การสื่อสารกลุ่ม</u></p>

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
<p>3)ด้านที่พักพิง</p> <p>4) ด้านการเงิน</p>	<p>เช่น เจ้าหน้าที่จัดอบรมด้านการสาธารณสุขแก่ตัวแทนผู้ลี้ภัยภายในศูนย์พักพิงและให้ผู้แทนที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดสิ่งที่ได้รับรู้ไปสู่ผู้ลี้ภัยเชื้อชาติเดียวกัน</p> <p><u>1.การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <p>เจ้าหน้าที่ทำการสัมภาษณ์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ เพื่อจะช่วยให้เจ้าหน้าที่อยู่และสนับสนุนค่าที่พัก สำหรับผู้ลี้ภัยที่อยู่ในศูนย์พักพิงจะได้รับความช่วยเหลือในการจัดหาอุปกรณ์เพื่อสร้างและซ่อมแซมที่พักอาศัยให้กับผู้ลี้ภัย</p> <p><u>1.การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <p>ในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับผู้ลี้ภัยทาง UNHCR จะกำหนดงบในการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยแต่ละเชื้อชาติ เช่น ผู้ลี้ภัยชาวพม่าได้เงินน้อยกว่า (3,500 บาทต่อเดือน) ผู้ลี้ภัยชาวแอฟริกา (6,500 บาทต่อเดือน) เพราะคิดว่าผู้ลี้ภัยพม่าสามารถหางานได้ง่ายกว่าคนแอฟริกา เป็นต้น โดยองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนมาจาก UNHCR โดยตรง คือ BRC มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านสังคมทำการสัมภาษณ์ผู้ลี้ภัยแล้วส่งข้อมูลไปยัง UNHCR ซึ่งในการสัมภาษณ์นี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือด้วย อีกทั้งยังได้มีการตรวจเยี่ยมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ลี้ภัยด้วย สำหรับองค์กร BRC นั้นมีฝ่ายการเงินทำหน้าที่แจกจ่ายงบประมาณให้กับผู้ลี้ภัยในแต่ละเดือน</p>

ลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม	ช่องทางและระดับการสื่อสาร
<p>5) ด้านการตั้งถิ่นฐานในประเทศ ที่ 3</p>	<p><u>1.การสื่อสารระหว่างบุคคล</u></p> <p>ในกระบวนการที่ผู้ลี้ภัยจะเดินทางไปประเทศที่ 3 นั้น ผู้ลี้ภัยจะต้องทำเรื่องยื่นขอไปประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งกระบวนการนี้อาจได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนและ UNHCR ในการเขียนคำร้อง จากนั้นเจ้าหน้าที่ UNHCR จะทำการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นจะส่งตัวผู้ลี้ภัยไปยังสถานทูตเพื่อทำการสัมภาษณ์ เพื่อทำการตอบรับยินยอมในการเดินทางไปประเทศที่ 3 เมื่อได้รับการยินยอมแล้วเจ้าหน้าที่จะพาผู้ลี้ภัยไปตรวจร่างกายเพื่อเตรียมความพร้อมในการเดินทางไปประเทศที่ 3</p> <p><u>2.การสื่อสารกลุ่ม</u></p> <p>เจ้าหน้าที่ใช้การบรรยายให้การอบรมด้านภาษาอังกฤษ การฝึกวิชาชีพและด้านวัฒนธรรมให้กับผู้ลี้ภัย เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วผู้ลี้ภัยยังแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน</p> <p><u>3.การสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -เอกสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้ในการขอคำร้องยื่นไปประเทศที่ 3 -การให้ความรู้ผ่านสื่อวิดีโอ รูปภาพ เป็นต้น

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 4 : ปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารต่างวัฒนธรรมของการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มต่าง ๆ มีอะไรบ้าง ?

จากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์เจาะลึกในการสื่อสารในระดับต่างๆ ของปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารต่างวัฒนธรรมทั้งระหว่างองค์กร, ระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและต่างชาติที่ทำงานร่วมกันและระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ลี้ภัย ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารระหว่างองค์กรที่ทำงานร่วมกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

แบ่งได้เป็น 4 ประเภทหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

1.1 ปัญหาการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติกับรัฐบาลไทย

ทั้งนี้ในระยะแรกรัฐบาลไทยไม่ยินยอมให้ UNHCR เข้าไปมีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ให้ความคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัย ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

- ✦ เนื่องจากว่าผู้หนีภัยทางรัฐได้ให้ NGOs เข้ามาให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ต้นอยู่แล้ว เช่น MSF, COERR และ MSF
- ✦ ระยะแรกรัฐไทยมองว่าสถานการณ์ในประเทศพม่าเป็นเหตุการณ์ชั่วคราวเท่านั้น เมื่อเหตุการณ์สู้รบสิ้นสุดก็ยังสามารถส่งกลับได้จึงไม่เห็นความจำเป็นที่จะให้ UNHCR เข้ามา มีบทบาท
- ✦ หากเปิดโอกาสให้ UNHCR เข้ามารับผิดชอบดูแลราษฎรชนกลุ่มน้อยอาจทำให้กลายเป็นปัจจัยดึงดูดทำให้พากันเดินทางเข้ามาในประเทศไทย (สิทธิกาญจน์ วัชรคุปต์, 2544 : 3)

โดยปัญหาระหว่างสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติกับรัฐบาลไทยแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาด้านความรู้และการรับรู้

จากการประมวลผล พบว่ารัฐบาลไทยและสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติมีปัญหาและอุปสรรคด้าน "ความเข้าใจ" และ "การตีความ" ในสิ่งต่างๆแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

❖ ด้านนโยบาย

สำหรับในด้านนโยบายนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน ดังต่อไปนี้

ก. นโยบายด้านการต่างประเทศ

เนื่องจากรัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมความสัมพันธ์ในมิติต่างๆ กับนานาประเทศสานต่อความเข้าใจอันดีและความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านให้แน่นแฟ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยในปี พ.ศ.2548 รัฐบาลมีนโยบายกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) และกรอบอนุภูมิภาคอื่น ๆ ทั้งในด้านการค้า การลงทุน (<http://www.thaigov.go.th/general/policy/thaksin2/pt-2-5.htm>) นอกจากนี้แล้วการรับผู้ลี้ภัยเข้ามาในประเทศ รัฐบาลไทยเกรงว่าจะกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านจะได้รับภาพลบจากประเทศเพื่อนบ้านว่าสนับสนุนกองกำลังกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ต่อต้านรัฐบาลและประเทศไทยที่นโยบายของประเทศไม่ต้องการสนับสนุนกองกำลังฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● UNHCR ไม่สนับสนุนให้รัฐผลักดันผู้ลี้ภัยกลับประเทศ <p>เพราะคนเหล่านี้ถือได้ว่ามีความเดือดร้อนอย่างมากไม่สามารถเดินทางกลับประเทศของตนได้ จำเป็นต้องอาศัยการพุดคุยเจรจากับรัฐบาล</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐบาลมีนโยบายผลักดันชนกลุ่มน้อย <p>ที่ผ่านมารัฐบาลไทยในสมัย พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ มีนโยบายผลักดันชนกลุ่มน้อยกลับประเทศพม่าและทหารตามแนวชายแดนยังได้ทำการผลักดัน</p>

UNHCR	รัฐบาลไทย
เนื่องจากบางครั้งทหารไทยพยายามที่จะผลักดันผู้อพยพเหล่านี้ให้กลับประเทศ ซึ่งก็เคยเกิดเหตุการณ์ทำนองคล้ายกันแบบนี้ขึ้นมาทำให้เกิดความเข้าใจผิด (มติชน, 6 ก.ค.2548 : 13)	ต้นผู้ลี้ภัยกลับไปประเทศ ในเรื่องการขับไล่ผู้ลี้ภัยตามแนวชายแดนไทย-พม่า นั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง

อีกทั้งด้วยปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาลไทยมีนโยบายให้ผู้ลี้ภัยพม่าโดยเฉพาะอดีตนักศึกษาที่มีบทบาทในการต่อต้านรัฐบาลพม่ากลับเข้าไปในศูนย์พักพิงชั่วคราวตามแนวชายแดนไทย-พม่า โดยรัฐบาลกำหนดให้รายงานตัวภายในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2548 และให้ผู้ลี้ภัยกลับเข้าศูนย์ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2548 โดยในประเด็นนี้เมืองคักรต่างชาติได้ส่งรายงานไปยัง UNHCR ว่าสภาพที่นั่นไม่มีความพร้อมใดๆ ในการรองรับผู้อพยพ อีกทั้งเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการสู้รบระหว่างพม่าและชนกลุ่มน้อย นอกจากนั้นแล้ว UNHCR ยังได้พยายามเจรจากับหน่วยงานด้านความมั่นคงที่รับผิดชอบให้ขยายเวลาออกไปก่อนและดูเหมือนรัฐไม่มีท่าทีที่จะรับผู้ลี้ภัยเพิ่ม

ถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยและสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติจะได้ทำความตกลงร่วมกันในเรื่องนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยก็ตาม แต่ว่ายังคงมีความขัดแย้งกันเนื่องด้วยแต่ละองค์กรก็ต้องการดำเนินนโยบายตามมาตรฐานของตน ซึ่ง UNHCR จะเน้นและให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสากลและคำนึงถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน แต่รัฐบาลไทยเกรงว่าประเด็นเรื่องผู้ลี้ภัยจะก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงภายในประเทศและไม่ต้องการให้ต่างชาติเข้ามาแทรกแซงการทำงานของรัฐ

ข. นโยบายเรื่องการออกบัตร

รัฐบาลไม่พอใจในการออกบัตรรับรองสถานะผู้ลี้ภัยของ UNHCR ซึ่งที่ผ่านมาก็มีปัญหาในเรื่องนี้ เช่น เมื่อปี พ.ศ.2542 กรณีชกเขียนผู้ต้องสงสัยคดีลอบสังหารนายกรัฐมนตรียุทธเสนได้หลบหนีเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งทาง UNHCR ได้ออกบัตรรับรองโดยไม่แจ้งต่อทางการไทยทราบ ทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงานของ UNHCR ทางเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) นายชัชฎ์ภูษพัฒน์ มีความเห็นว่า UNHCR จะต้องบอกกล่าวต่อทางการไทยในทุกครั้งที่มีการรับผู้ลี้ภัยให้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย เพราะทางการไทยต้องเคารพและยึดหลักกฎหมายของประเทศมากกว่าที่จะยึด

การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศ ซึ่งหากทาง UNHCR ยังคงรับชาวต่างชาติเข้ามาโดยไม่แจ้งให้ทางการไทยทราบ เกรงว่าจะทำให้เกิดปัญหาต่อความสงบเรียบร้อยภายในประเทศของเรา UNHCR จะต้องบอกว่ามีคนที่ชาติที่อยู่ในการดูแล จำนวนเท่าไร และจะอยู่อีกนานแค่ไหน (ผู้จัดการรายวัน 30 ธ.ค. 2542 :16) อีกทั้งเมื่อเดือน ตุลาคม พ.ศ.2542 หลังจากบุกยึดสถานทูตพม่าในกรุงเทพฯ ซึ่งรัฐบาลประกาศให้ชาวพม่าพลัดถิ่นในเขตเมือง ย้ายไปยังค่ายผู้ลี้ภัยชายแดน รวมถึงชาวพม่าที่อยู่ในศูนย์นักศึกษามณีลอย จ.ราชบุรี จะต้องออกไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่ 3 และปิดศูนย์ดังกล่าวในปี 2544 ซึ่งประเด็นเหล่านี้ UNHCR ให้คำมั่นในความร่วมมือทั้งหมด ส่วนการย้ายถิ่นชาวพม่าพลัดถิ่นในเขตเมืองไปยังค่ายตามแดนชายแดนนั้น UNHCR ได้แสดงเจตจำนงหลายครั้งที่จะร่วมมือกับรัฐบาล (โพสต์ทูเดย์, 3 ก.ค.2546 : 8)

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● UNHCR ยินดีที่จะทำงานอย่างใกล้ชิดกับ รัฐบาลไทย <p>UNHCR ยินดีต่อข้อเสนอของไทยที่จะมีการทำงานอย่างใกล้ชิด โดยมีความเห็นร่วมกันในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. UNHCR ต้อนรับที่จะจัดส่งข้อมูลของบุคคลที่มีสถานะ POC มาให้ทางการไทยอย่างสม่ำเสมอ 2. ทั้งสองฝ่ายร่วมมือกันจัดระเบียบบุคคลสัญชาติพม่าที่มีสถานะ POC ประมาณ 1,500 คน โดยจะย้ายบุคคลเหล่านี้ไปอยู่ศูนย์พักพิงตามแนวชายแดนทั้ง 9 แห่ง หากไม่ยินยอมทาง UNHCR จะถอนสถานะ POC ทันที เว้นบุคคลสถานพิเศษที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศพม่าได้ 3. ทั้งสองฝ่ายจะมีการหารือในเรื่องนี้อีกครั้ง โดยเร็ว 4. UNHCR จะพยายามจัดส่งบุคคลสถานะ POC สัญชาติอื่นที่ไม่ใช่พม่า รวม 24 ชาติ จำนวน 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐบาลดำเนินการทำงานของ UNHCR <p>พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ออกมาดำเนิน UNHCR ในการออกบัตร POC มีการดำเนินการบกพร่องเพราะออกเอกสารโดยไม่ประสานงานกับทางราชการไทย ซึ่งมีบูรณภาพแห่งดินแดนอยู่ อีกทั้งกระทรวงมหาดไทยต้องการออกกระบวนการออกใบรับรองสถานภาพผู้ลี้ภัยอีกครั้ง</p>

UNHCR	รัฐบาลไทย
ประมาณ 300 คนไปยังประเทศที่ 3 (โพลด์ทูเดย์ 3 ก.ค.2546 : 8)	

ค.นโยบายในการส่งผู้ลี้ภัยเข้าศูนย์พักพิงชั่วคราว

ปัญหาหลายด้านที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้ทำให้รัฐบาลมีนโยบายที่ต้องการให้ผู้ลี้ภัยทั้งหมด รวมทั้งผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองกลับเข้าไปยังศูนย์พักพิงชั่วคราวเพื่อลดปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น แต่ทั้งนี้ฝ่าย UNHCR ซึ่งเป็นองค์กรมนุษยธรรม มีนโยบายสำคัญเกี่ยวกับประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรม อาจมองได้ว่าเป็นนโยบายที่บั่นทอนสิทธิของผู้ลี้ภัย

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● UNHCR ต้องการขยายเวลาส่งผู้ลี้ภัยกลับไปยังศูนย์พักพิงฯ <p>พยายามเจรจากับหน่วยงานความมั่นคงของไทย ที่รับผิดชอบให้ขยายเวลาการส่งคนเหล่านี้ไปอยู่ศูนย์พักพิงชั่วคราวออกไปก่อน ซึ่งผู้ลี้ภัยจะถูกส่งไปอยู่ตามศูนย์พักพิงชั่วคราวที่จังหวัดราชบุรี และตาก ส่วนผู้ที่กำลังจะเดินทางไปประเทศที่ 3 จะถูกกักตัวไว้ที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (มติชน 6 เม.ย.2548 : 10)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐบาลไทยมีนโยบายส่งผู้ลี้ภัยไปยังศูนย์พักพิงฯ <p>รัฐบาลมีนโยบายให้ผู้ลี้ภัยพม่าไปรายงานตัวภายในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2548 เพื่อย้ายเข้าสู่ศูนย์พักพิงชั่วคราวและให้กลับเข้าไปอยู่ภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2548</p>

❖ การตีความคำว่า "ผู้ลี้ภัย"

ความหมายของคำว่า "ผู้ลี้ภัย" ระหว่างรัฐบาลไทยและสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติมีความแตกต่างกัน เพราะประเทศไทยไม่ได้ใช้คำว่า "ผู้ลี้ภัย" ในประเทศไทย แต่กลับเรียกบุคคลเหล่านี้ว่าผู้หนีภัยจากการสู้รบ อีกทั้งไม่ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญา ค.ศ.1951 และหลักเสียงที่จะใช้คำว่าผู้ลี้ภัยแก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบ นอกจากนั้นแล้วประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่

เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยหรือผู้หนีภัยจากการสู้รบ ปัญหาในคำจำกัดความเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยซึ่งทางการไทยและ UNHCR ยังมีข้อขัดแย้งกันอยู่ ทำให้การติดตามดูแลเป็นไปได้ลำบาก ซึ่งเป็นมานานหลายปีและต้องการทำการหารือกันใหม่เพิ่มเติม (ไทยรัฐ, 28 มิ.ย.2546 : 10)

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● ประเทศไทยไม่มีคำว่าผู้ลี้ภัยและไม่มีการหมายเพื่อรองรับเรื่องผู้ลี้ภัย <p>เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้ลี้ภัย UNHCR ให้ความเห็นว่าพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 เป็นอุปสรรคในการพิจารณาสถานะผู้ลี้ภัยเพราะการอาศัยความในมาตราดังกล่าวย่อมทำให้ผู้ที่อพยพลี้ภัยเข้ามาอยู่จะต้องตกอยู่ในสถานะผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายทั้งสิ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐบาลไทยใช้ พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพ.ศ.2522 ในการพิจารณา <p>รัฐบาลไทยให้ความช่วยเหลือเป็นไปตามหลักมนุษยธรรมเท่านั้นและทำดำเนินการการขึ้นอยู่กับหลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพ.ศ.2522 และ พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2528 โดยในพรบ.พ.ศ.2522 มาตรา 12 ระบุว่า "ห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่มีหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจตราในหนังสือเดินทาง" โดยอาศัยความในมาตราดังกล่าวนี้ ย่อมทำให้ผู้ที่อพยพลี้ภัยเข้ามาไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม จะต้องตกอยู่ในสถานะผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายทั้งสิ้น</p>

✿ ขอบเขตและความหมายสิทธิมนุษยชน

UNHCR มองว่ารัฐบาลไม่ได้ให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยที่ตีเท่าที่ควร

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● เข้าใจว่าประเทศไทยไม่ได้ให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้ลี้ภัยด้านที่อยู่อาศัยชั่วคราว 	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่ต้องการให้ผู้ลี้ภัยเกิดความสบายใจไม่อยากเดินทางกลับประเทศ

UNHCR	รัฐบาลไทย
<p>กรณีหัวหน้าสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ นางซาดาโกะ โอคาตะ ได้กล่าวถึงสภาพพื้นที่พักพิงบ้านถ้ำหินว่ามีสภาพต่ำกว่ามาตรฐานทั่วไปอย่างมากถือว่าเป็นค่ายผู้ลี้ภัยที่แย่มากที่สุดในโลก เนื่องจากขาดทั้งอนามัยที่ดีและสิ่งอำนวยความสะดวก มีสภาพเหมือนกับค่ายอพยพฉุกเฉินที่ UNHCR สร้างขึ้นในแอฟริกาและประเทศยากจนอื่นๆ (มติชน, 19 ต.ค.2543: 24)</p>	<p>ทางการไทยโดยรองโฆษกกระทรวงการต่างประเทศ นายสุพัฒน์ จิตตรานุเคราะห์ แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่าการสร้างที่พักอาศัยให้กับผู้ลี้ภัยจึงเป็นแบบแปลนที่ไม่ดีเท่าที่ควร เพื่อไม่ต้องการดึงดูดให้ผู้ลี้ภัยเกิดความรู้สึกสบายจนไม่อยากเดินทางกลับประเทศตนจนมาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทย นอกจากนี้เนื่องจากมีพื้นที่จำกัด ประกอบกับมีจำนวนผู้ลี้ภัยมากทำให้เกิดความแออัดอย่างที่เห็น ซึ่งหากจะพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงแล้วจะเห็นว่าไทยจัดที่พักพิงให้ผู้ลี้ภัยแทบจะเหมือนหรือบางกรณีมีสภาพความเป็นอยู่ดีกว่าราษฎรไทยซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงพื้นที่พักพิงของผู้ลี้ภัยชาวพม่าเสียอีกเกรงว่าจะเกิดความรู้สึกต่อต้านผู้ลี้ภัยทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ (ข่าวสด, 22 ต.ค.2543 : 9)</p>

นอกจากนั้นแล้วยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● UNHCR เห็นว่าประเทศไทยจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ลี้ภัย <p>UNHCR ระบุว่าไทยมีการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายของผู้อพยพ เสรีภาพในการแสดงออก และชุมนุม การสั่งปิดที่ทำการของกลุ่มนักเคลื่อนไหวชาวพม่าและองค์กร NGO อื่นๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำกัดความสามารถในการสนับสนุนริเริ่มเสริมสร้างประชาธิปไตยและความช่วยเหลือด้าน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐบาลไทยจำกัดสิทธิบางอย่างเพื่อความมั่นคงของประเทศเป็นหลักแต่ก็ให้สิทธิตามหลักมนุษยธรรม <p>ทางการไทยเกรงปัญหาความมั่นคงภายในประเทศและกังวลในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านจึงต้องการให้นักศึกษาพม่ากลับเข้าสู่ศูนย์พักพิงชั่วคราว</p>

UNHCR	รัฐบาลไทย
มนุษยธรรมข้ามพรมแดน (มติชน,27 พ.ย.2547 : 9)	

นอกจากนั้นแล้วองค์กรต่างชาติมองว่าการที่รัฐบาลไทยต้องการให้ผู้ลี้ภัยพม่ากลับเข้าสู่ศูนย์ทำให้มองได้ว่าการกลับเข้าสู่ศูนย์จะทำให้ผู้ลี้ภัยโอกาสได้รับการศึกษาน้อยลง เสี่ยงต่อสุขภาพที่ไม่ดีและทำให้เกิดผลล่าช้าในการไปประเทศที่ 3 (Bangkokpost, 19 Mar,2005 : 4)

นอกจากนั้นแล้วการกักขังผู้ลี้ภัยอยู่ในเรือนกักทำให้มองได้ว่าประเทศไทยละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการที่ให้ผู้ลี้ภัยเข้าสู่ศูนย์พักพิงชั่วคราวทั้งหมดนั้นทำให้บางคนที่มีลูกมีครอบครัวเป็นคนไทยต้องผลัดพรากจากครอบครัว,บางคนสมาชิกในครอบครัวอยู่คนละแห่งศูนย์พักพิงชั่วคราว,สมาชิกบางคนในครอบครัวไม่สามารถเข้าสู่ศูนย์พักพิงชั่วคราวได้เพราะไม่มีชื่อได้รับอนุญาตเข้าไปและบางครอบครัวสามีเข้าไปอยู่ในที่พักพิงแล้วภรรยาถูกลูกๆอยู่ในสถานที่ควบคุมพิเศษสำนักงานตำรวจสันติบาล กรุงเทพฯ โดยปราศจากหัวหน้าครอบครัวดูแลเพราะไม่มีรายชื่อเข้าสู่ศูนย์ อีกทั้งทางการไทยได้ยึดและไม่อนุญาตให้นำอุปกรณ์การสื่อสาร กล้องถ่ายรูป กล้องวีดีโอเข้าไปในศูนย์พักพิงชั่วคราวเพราะไม่ต้องการให้ภาพภายในศูนย์ถูกเผยแพร่ออกไปว่าคนเหล่านี้มีสภาพความเป็นอยู่อย่างไร (มติชน,15 เม.ย.2548 : 10)

♣ บทบาท

ถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยยินยอมให้ UNHCR เข้ามามีบทบาทมากขึ้นก็ตาม ช่วยในการแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือผู้ลี้ภัย เป็นผู้รับรองความโปร่งใสของรัฐบาลและดูแลปัญหาที่รัฐบาลไทยไม่สามารถจัดการได้ แต่ก็ยังเห็นว่าบทบาทในการเข้ามาแก้ไขปัญหานั้นจะต้องอยู่ภายใต้กรอบและเงื่อนไขทางด้านความมั่นคงของไทยด้วยและ UNHCR ก็ไม่มีหน้าที่ในการปฏิบัติ อีกทั้งในการทำงานร่วมกันฝ่ายรัฐบาลมองว่า UNHCR เข้ามามีหน้าที่ในการสั่งการและควบคุมการทำงานด้านผู้ลี้ภัย นอกจากนั้นแล้วทางการไทยยังคงดูแลศูนย์พักพิงชั่วคราวตามแนวชายแดนเอง

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● UNHCR ขอเข้ามาดูแลจัดการภายในศูนย์พักพิงฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐบาลไม่เห็นด้วยที่ UNHCR ขอเข้ามาดูแลจัดการภายในศูนย์พักพิงฯ

UNHCR	รัฐบาลไทย
<p>แม้ว่าในเบื้องต้น UNHCR จะพยายามขอเข้ามาดูแลและบริหารจัดการภายในศูนย์ผู้อพยพทั้งหมด อีกทั้งขอทำบัตรถาวรของเจ้าหน้าที่ UNHCR ทั้งหมดเพื่อเข้าออกภายในศูนย์โดยไม่ต้องแจ้งให้หน่วยงานความมั่นคงของไทยทราบก่อนและต้องการที่จะขอเข้าพื้นที่ได้ทันที เมื่อปรากฏว่ามีกรณีภัยสงครามหรืออพยพเข้ามาในพื้นที่ของไทย</p>	<p>สภาความมั่นคงแห่งชาติเห็นว่า UNHCR หากปล่อยให้เข้ามาจะมีบทบาทมากขนาดนั้น อาจมีปัญหาด้านความมั่นคงตามมาเหมือนในช่วงสงครามอินโดจีนและขอให้ทาง UNHCR ทำเป็นหนังสือแจ้งความประสงค์มาเป็นเรื่องๆ เพราะทางการไทยอยากให้ UNHCR เข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาไม่ใช่เข้ามาเป็นผู้สั่งการหรือควบคุมการทำงานกับผู้อพยพทั้งหมด (ผู้จัดการรายวัน, 10 เม.ย.2541:3) และแก้ปัญหาในประเทศไทยไม่ถูกจุดทำให้เกิดแรงจูงใจในการเข้ามาในประเทศไทยโดยนายชาติชาย อนุรักษ์มนตรี เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ "ดึง UNHCR แก้ปัญหาไม่ถูกจุดทำให้เป็นแรงจูงใจให้ผู้ลี้ภัยหนีเข้ามาเมืองไทยมากขึ้น การเข้ามามีบทบาทในไทยไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุแต่กลับเป็นแรงจูงใจให้มีการลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น" (กรุงเทพธุรกิจ, 10 พ.ค.2545 : 14)</p>

พ.ศ.2546 มีการจับกุมนักศึกษาพม่าซึ่งถือบัตรของ UNHCR ที่มียาบ้าครอบครอง นอกจากนั้นแล้วยังมีการจับกุมชาวพม่าจำนวน 11 คนที่อ้างถึงสิทธิการออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องให้ทางการพม่าปล่อยตัวนางองซาน ซูจี โดยผู้ที่ถูกจับกุมนั้นถือหนังสือของสหประชาชาติในฐานะผู้ลี้ภัยทางการเมือง

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● UNHCR ปฏิเสธหารือกับหน่วยงานความมั่นคง <p>UNHCR ปฏิเสธการเข้าหารือร่วมกับหน่วยงานความมั่นคงแต่กลับออกแถลงการณ์ยืนยันว่า มี</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐบาลไม่พอใจการทำงานของ UNHCR <p>พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีถึงกับวิจารณ์การทำงานของ UNHCR ทางรัฐบาล</p>

UNHCR	รัฐบาลไทย
<p>อำนาจในการให้การรับรองสถานภาพผู้ลี้ภัย ทำ งานแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานราชการ ไทยมานานกว่า 3 ทศวรรษและระบุว่ามีอำนาจให้การ รับรองสถานภาพผู้ลี้ภัยในประเทศไทยเพราะ ไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกในสนธิสัญญาว่าด้วยเรื่องผู้ ลี้ภัยกับ UNHCR อีกทั้งไม่มีกฎหมายในประเทศที่ จะกำกับการตัดสินใจให้สถานภาพผู้ลี้ภัย ซึ่งที่ ผ่านมาหน่วยงานดูแลปัญหาผู้ลี้ภัยของ UNHCR สามารถดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยได้รับความ ยินยอมและความร่วมมืออย่างเต็มที่จากรัฐบาล ไทย (กรุงเทพฯ, 2 ก.ค.2546 : 13) อีกทั้งทาง UNHCR ออกแถลงการณ์ว่า การรับรอง สถานภาพผู้ลี้ภัย ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอนุสัญญาว่าด้วย ผู้ลี้ภัย การจะให้สถานภาพกับผู้ลี้ภัยจึงขึ้นอยู่กับ ประเทศเจ้าบ้าน UNHCR ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ ความยินยอมและความร่วมมือของรัฐบาลไทย และได้เชิญรัฐบาลไทยเข้าร่วมในกระบวนการ กำหนดสถานภาพผู้ลี้ภัยและเปิดเผยข้อมูลอย่าง เป็นทางการทุกเดือนต่อสภาความมั่นคงแห่งชาติ (ผู้จัดการรายวัน, 2 ก.ค.2546 : 14-15) UNHCR โดยนางคอร์สเตียน ยัง โฆษก UNHCR ประจำ กรุงเทพฯ ออกมาตอบโต้นายกทักษิณว่า UNHCR มีสิทธิที่จะอนุญาตให้มีสถานะผู้ลี้ภัย เนื่องจากไทยไม่ได้</p>	<p>ต้องการจัดให้สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่ง สหประชาชาติเข้าหารือกับหน่วยงานด้านความ มั่นคงของไทยเพื่อหาข้อยุติเกี่ยวกับการออกบัตร รับรองสถานะบุคคลที่อยู่ในความห่วงใย (Person of concern) ให้อยู่ภายใต้การครอบคลุมหมายของไทย เรียกร้องให้ UNHCR รื้อระบบออกบัตรใหม่ เพราะที่ผ่านมาไม่มีการแจ้งประวัติหรือจัดระบบ เมื่อนโยบายรัฐบาลต้องการให้เกิดความสงบใน ประเทศเพื่อนบ้าน ไม่มีการสู้รบ หันมาพัฒนา ด้านเศรษฐกิจร่วมกัน ดังนั้น เมื่อมีความสงบแล้ว ผู้ลี้ภัยก็ต้องพร้อมกลับประเทศตัวเอง เพราะการ สร้างเงื่อนไขต่างๆ เท่ากับสร้างปัญหาแก่ประเทศ ไทยด้วยและการออกบัตรให้กับบุคคลในความ ห่วงใยต้องรายงานให้ทางการไทยทราบว่ามีเท่าไร อยู่ที่ไหนในรายละเอียดต่างๆ ไม่ให้เพ่นพ่านเพื่อ ง่ายต่อการควบคุม</p>

UNHCR	รัฐบาลไทย
เป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยผู้ลี้ภัยและไม่มีกฎหมายภายในของไทยเองที่จะช่วยชี้ขาดสถานภาพแก่คนใดคนหนึ่ง (มติชน, 28 มิ.ย.2546 : 24)	

2) ปัญหาด้านทัศนคติและความรู้สึก

สำหรับปัญหาและอุปสรรคด้านทัศนคติและความรู้สึกที่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติมีต่อกัน มีดังต่อไปนี้

❖ ปัญหาทัศนคติของรัฐบาลต่อผู้ลี้ภัย

การเข้ามาของผู้ลี้ภัยรัฐบาลไทยมองว่าทำให้รัฐต้องเสียงบประมาณในการดูแลและบุคคลเหล่านี้ก็สร้างปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นทำให้พื้นที่ป่าของไทยเสียหายทำให้เกิดปัญหาในเรื่องความมั่นคงมากมาย นอกจากนั้นแล้วในจำนวนผู้อพยพเข้ามาก็มีการแอบแฝงตัวของกองกำลังชนกลุ่มน้อยเข้ามาด้วย ยากที่จะคัดแยกและควบคุมลำบาก เช่น มีการลักลอบเผาเพิงที่พักชั่วคราว ตลอดจนเกิดความเข้าใจผิดต่อประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งประเทศไทยต้องใช้มาตรการการดูแลอย่างเด็ดขาด ปัญหาที่ตามมาและต้องระวังอย่างมากคือการแยกแยะระหว่างผู้หนีภัยจากการสู้รบและกลุ่มที่ฉวยโอกาสเป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบที่ต้องการอาหารและความเป็นอยู่ที่ดีที่ทยอยเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งในศูนย์พักพิงชั่วคราวเกิดปัญหามากมาย เช่น การที่คนในค่ายแอบออกมาทำงานในเมือง แอบลักลอบตัดไม้ บางครั้งกองกำลังที่เป็นพันธมิตรกับรัฐบาลพม่าก็ตามเข้ามาดักขี้อพยพถึงในค่าย สร้างโคกนาฏกรรมและกระทบต่อความมั่นคงของไทยอยู่มากจึงเกิดกระแสเรียกร้องให้ UNHCR เข้ามาจัดระเบียบ อีกทั้งมีข่าวที่ไม่ดีกับคนเหล่านี้เช่น การจับกลุ่มนักศึกษาพม่าค้ายาเสพติด ผู้อพยพก่อปัญหาตัดไม้ทำลายป่าบริเวณใกล้เคียง ปัญหาการแพร่กระจายโรค ไข้ช้ำมาเลเรีย เอดส์ รวมทั้งโรคที่เคยสาบสูญไปในไทยจะกลับคืนมาอีก การปล้นทรัพย์ การค้ายา การเข้ามาทำงาน การแย่งงาน การมีครอบครัวในประเทศไทย นอกจากนั้นแล้วยังมีกรณีที่ทำให้ไทยรู้สึกไม่พอใจ เช่น กรณีบุกยึดโรงพยาบาลราชบุรี, การจับเจ้าหน้าที่ UNHCR เป็นตัวประกันที่ศูนย์มณีลอย รวมไปถึงกรณีนายจอบีก่อปัญหาชิงรถนักเรียนไทยที่จังหวัดราชบุรี และกรณีที่รัฐบาลพม่าทำหนังสือ

มาถึงกระทรวงการต่างประเทศขอให้ไทยเพิ่มการอารักขาสถานทูตพม่าประจำประเทศไทย โดยอ้างว่า นักศึกษาพม่ามีแผนจะบุกจับกุมตัวเอกอัครราชทูตพม่าประจำประเทศไทย, ยึดสนามบินดอนเมือง และระเบิดคลังน้ำมัน เพื่อแลกกับการกดดันรัฐบาลพม่าให้ปล่อยตัวนางองซานซูจี

เมื่อเกิดภาพลบกับผู้ลี้ภัยหลายฝ่ายจึงเห็นว่าควรจัดระเบียบผู้ลี้ภัยชาวพม่าที่หลบหนีการสู้รบ เข้ามาสู่ประเทศไทย ตั้งแต่การออกบัตรผู้ลี้ภัย การอาศัยอยู่และการดำเนินชีวิตเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศไทย “มันต้องจัดระเบียบใหม่ว่าควรออกบัตรอย่างไร ซึ่งต้องมีเจ้าหน้าที่ไทยร่วมด้วยจะมีอำนาจเหนือดินแดนไทยไม่ได้ ไทยเป็นสมาชิกยูเอ็นก็จริงแต่ไม่ได้เป็นลูกน้องยูเอ็น” (ไทยรัฐ, 29 มิ.ย.2546 : 18)

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> • UNHCR ไม่พอใจรัฐบาลเรื่องงบประมาณ <p>UNHCR ไม่พอใจการทำงานของรัฐบาลไทยในเรื่องที่ไม่เคยให้การสนับสนุนงบประมาณและบุคลากร ปล่อยให้เป็นที่ของ UNHCR ทั้งหมดฝ่ายเดียว (มติชน, 6 เม.ย.2548 : 10)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • รัฐบาลไทยไม่ต้องการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายใดๆที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย <p>ทางการไทยต้องการให้บุคคลเหล่านี้เดินทางกลับประเทศหรือไม่ก็เดินทางไปประเทศที่ 3 เพราะรับไม่ต้องการรับผิดชอบทั้งภาระค่าใช้จ่ายใดๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งไม่ต้องการมีปัญหาความขัดแย้งกับรัฐบาลพม่า</p>

3) ปัญหาด้านพฤติกรรม

สำหรับปัญหาและอุปสรรคด้านพฤติกรรมระหว่างรัฐบาลไทยกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

♣ ลักษณะการทำงานของแต่ละองค์กร

ในการปฏิบัติหรือการเจรจาแนะแนวทางใดๆ กับรัฐบาลกับหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องและอยู่ในระดับใด อีกทั้งต้องคำนึงถึงการรักษาระดับในการติดต่อในแต่ละกระทรวง

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่พอใจการทำงานของระบบราชการไทย <p>องค์กรต่างชาตินั้นไม่เน้นสายงานตามลำดับการบังคับบัญชาเหมือนหน่วยงานราชการและการทำงานของเจ้าหน้าที่ต่างชาติของ UNHCR นั้น บางครั้งไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนของราชการไทย ข้ามสายการบังคับบัญชา ทำให้หน่วยงานรัฐเกิดความไม่พอใจในการทำงานของ UNHCR</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● งานระบบราชการต้องดำเนินไปตามกระบวนการอย่างเป็นทางการเป็นขั้นเป็นตอน <p>การทำงานในพื้นที่นั้นจำเป็นต้องทำงานอย่างเป็นทางการเป็นขั้นเป็นตอนตามสายงานการบังคับบัญชาของระบบราชการ (hierarchy) เช่น ในการเจรจาหน่วยงานแรกที่ต้องเข้าไปพูดคุยคือปลัดอำเภอ ฝ่ายความมั่นคง ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลศูนย์พักพิงชั่วคราว แล้วส่งเรื่องต่อไปยังนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด ตามลำดับ แล้วนำเรื่องเข้าสู่ส่วนกลาง เป็นต้น แต่ปัญหาที่พบคือเจ้าหน้าที่องค์กรต่างชาติบางคน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ต่างชาติไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนสายการบังคับบัญชา ทำงานข้ามขั้นจึงสร้างความไม่พอใจให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานของรัฐ</p>

♣ ความสัมพันธ์

นอกจากนั้นรัฐบาลมองว่าการเข้ามาของ UNHCR นั้นเป็นแรงจูงใจให้ผู้ลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรัฐบาลไทยไม่ต้องการให้มีผู้ลี้ภัยอยู่ในประเทศไทยเพราะรัฐบาลเป็นการทำให้เสียงบประมาณ ในการดูแล

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลแต่ละชุด <p>ในเรื่องความสัมพันธ์กับรัฐบาลขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลแต่ละชุด บางชุดทำงานไปด้วยกันได้ดีหรือไม่เข้าใจกัน เมื่อเปลี่ยนตำแหน่งรัฐมนตรีและรัฐบาล ต้องดูลักษณะและนโยบาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เน้นขั้นตอนการทำงานตามระบบ <p>องค์กรภาครัฐมีลักษณะการทำงานที่เข้มงวด กวดขันในเรื่องขั้นตอนกระบวนการต่างๆ รวมทั้งรายละเอียดอื่นๆ โดยเน้นนโยบายเป็นหลักซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ไปตามสมัยของรัฐบาลนั้นๆ</p>

UNHCR	รัฐบาลไทย
<p>ของรัฐบาลใหม่ก่อน ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาการดำเนินงานและการศึกษาทำที่ อีกทั้งในการปฏิบัติงานหรือการเจรจาแนวทางใดๆ กับฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงระดับและลำดับ โดยต้องติดต่อกันเป็นไปตามระดับขั้นตอนของราชการ การสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างเจ้าหน้าที่จะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างสะดวกและราบรื่นมากขึ้น</p>	<p>แต่ถึงอย่างไรแล้วการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของแต่ละองค์กรจะช่วยให้งานมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น</p>

แต่สิ่งที่ช่วยในการทำงานร่วมกันคือต้องอาศัยการสร้างสัมพันธ์ระหว่างองค์กร โดยผ่านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ทำงานร่วมกัน

1.2 ปัญหาการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติกับองค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาติ

สำหรับปัญหาและอุปสรรคระหว่าง UNHCR กับ NGOs ส่วนใหญ่เป็นในเรื่องทัศนคติถึงแม้ว่าทั้ง 2 หน่วยงานมีจุดมุ่งหมายในการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยเหมือนกัน โดยปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นพอสรุปออกมาได้ดังต่อไปนี้

- 1) UNHCR เป็นหน่วยงานใหญ่มีอำนาจในการทำงานและตัดสินใจในเรื่องผู้ลี้ภัยและได้รับการยอมรับมากกว่า NGOs ซึ่ง NGOs มีความรู้สึกด้อยกว่าในเรื่องความสามารถของการปฏิบัติงานและอำนาจในการตัดสินใจ
- 2) UNHCR มีหน้าที่หลักคือการแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยแบบถาวร ซึ่งเมื่อแก้ปัญหาตรงจุดนี้ได้ NGOs บางส่วนเกรงว่างานจะหมดและหยุดกิจกรรมเกี่ยวกับผู้ลี้ภัย เช่น การอบรมเรื่องการเมือง ความเชื่อ เป็นต้น เพราะองค์กรบางแห่งมีเบื้องหลังในการให้ความช่วยเหลือ hidden agenda) แก่ผู้ลี้ภัย (สัมภาษณ์กุล ทองลิ้ม, 30 มีนาคม 2548)

ถึงแม้ว่า UNHCR จะเป็นหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องผู้ลี้ภัยโดยตรงแต่ก็ไม่มีอำนาจในการบังคับหรือออกคำสั่งแก่องค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ

2. ปัญหาการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติ

1) ปัญหาด้านความรู้และการรับรู้

♣ ความแตกต่างในการรับรู้และวิธีคิด

จากการรวบรวมพบว่า เจ้าหน้าที่ที่ทำงานร่วมกันทั้งเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติต่างมีการรับรู้และตีความอีกฝ่ายที่แตกต่างกัน สามารถแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

ก. สิทธิมนุษยชน

เจ้าหน้าที่ไทย	เจ้าหน้าที่ต่างชาติ
<ul style="list-style-type: none"> ● มองว่าเจ้าหน้าที่ต่างชาติให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนมากเกินไป <p>เจ้าหน้าที่ไทยมองว่าเจ้าหน้าที่ชาติตะวันตกมีความมุ่งมั่นในการให้ความช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ลี้ภัยอย่างเต็มที่ เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชน จนในบางโอกาสกลายเป็นฟังความข้างเดียวจากผู้ลี้ภัย โดยไม่ทันได้ฟังความจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนอย่างมาก <p>เจ้าหน้าที่ต่างชาติเน้นการให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชน จึงต้องการให้มีการดูแลในเรื่องนี้และมองว่าคนไทยไม่ค่อยแสดงความสนใจเรื่องนี้มากนัก</p>

ข. การเตรียมตัวของเจ้าหน้าที่ต่อการทำงาน

UNHCR	รัฐบาลไทย
<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่ได้เตรียมตัวในการทำงานกับเจ้าหน้าที่ต่างชาติมากนัก <p>เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไทยมีความคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่ต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยจะศึกษาและเรียนรู้วัฒนธรรมไทยก่อนที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทย เพราะเห็นว่าวัฒนธรรมตะวันตกชอบอ่านหนังสือก่อนการทอ้งเที่ยว และคิดว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยเจ้าหน้าที่เหล่านี้จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เตรียมตัวและเตรียมพร้อมในการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย <p>เจ้าหน้าที่ต่างชาติหลายคนมีการเตรียมตัวหาความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยก่อนเข้ามาทำงาน บางคนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนภาษาไทยเพื่อให้สามารถสื่อสารกับคนไทยได้หรือบางคน เช่น เจ้าหน้าที่ต่างชาติตะวันตก/ฟิลิปปินส์ พยายามเรียนรู้วัฒนธรรมไทยรวมทั้งศึกษาภาษาไทย แต่กลับรู้สึกว่าการที่เจ้าหน้าที่ไทยไม่ค่อยเรียนรู้วัฒนธรรมต่างชาติ อีกทั้งรู้สึกว่ามีการปฏิบัติแตกต่างกันระหว่างเจ้าหน้าที่ต่างชาติตะวันตกกับเจ้าหน้าที่ต่างชาติชาวพม่า</p>

ในเรื่องนี้เจ้าหน้าที่รัฐบาลไทยยังคงมีทัศนคติต่อการเข้ามาทำงานของเจ้าหน้าที่ต่างชาติ ทั้งในแง่ชื่นชมที่บุคคลเหล่านี้มีความรู้ความสามารถ ช่วยประสานงานให้เรื่องต่างๆดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัย แต่เจ้าหน้าที่บางส่วนมีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ต่างชาติเหล่านี้มีความสามารถที่ดีเกินไปสำหรับให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัย

❖ ภาษา

ในการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ปัญหาด้านภาษาก็เป็นอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างกัน โดยภาษาที่ใช้เป็นหลักในการสื่อสารภายในองค์กรคือภาษาอังกฤษ นอกจากนั้นแล้วยังมีภาษาไทยและภาษาพม่า นอกจากนั้นแล้วเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติชาวพม่าบางส่วนไม่กล้าที่จะสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ที่เป็นเจ้าของภาษาเพราะไม่มีความมั่นใจในการสื่อสาร

เจ้าหน้าที่ไทย	เจ้าหน้าที่ต่างชาติ
<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่มีความมั่นใจในการสื่อสาร 	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่มีความมั่นใจในการสื่อสาร

เจ้าหน้าที่ไทย	เจ้าหน้าที่ต่างชาติ
เวลาประชุมเจ้าหน้าที่ไทยบางคนอาจไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเพราะไม่มั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ หรือไม่มั่นใจในการสื่อสารในชีวิตประจำวันกับเจ้าหน้าที่ที่เป็นเจ้าของภาษา	เจ้าหน้าที่ต่างชาติพวักคนหนึ่งให้ความเห็นว่า "กล้าที่จะสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ไทยมากกว่า" เพราะเป็นเอเชียเหมือนกันความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษก็น่าพอกัน อีกทั้งรู้สึกไม่มั่นใจเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เป็นเจ้าของภาษาไม่เข้าใจในสิ่งที่พูดไปแล้วต้องให้เพื่อนร่วมงานเข้ามาช่วยแปล นอกจากนั้นยังเห็นว่าเจ้าหน้าที่ตะวันตกเลือกที่จะสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ที่ใช้ภาษาอังกฤษได้ดีกว่า

สำหรับในเรื่องของภาษานั้นแม้ทุกองค์กรจะมีเจ้าหน้าที่ไทยที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ แต่ก็ยังมีหลายองค์กรประสบปัญหาการสื่อสารในเวลาประชุม ดังเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่ไทยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ แต่ยังคงไม่มีความมั่นใจในการสื่อสาร ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม กลัวว่าจะใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง รวมทั้งเกรงว่าความคิดที่น่าเสนอนั้นจะไม่ได้ในสายตาผู้อื่น

2. เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนเมื่อไม่เข้าใจการสื่อสารในที่ประชุมก็เลือกที่จะปรึกษาหรือถามเพื่อนข้างๆในระหว่างการประชุม ทำให้เจ้าหน้าที่ต่างชาติเกิดความเข้าใจผิดได้ เช่น เจ้าหน้าที่ต่างชาติชาวออสเตรเลีย ซึ่งดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหาร มีความคิดว่าเจ้าหน้าที่ไทยชอบจับกลุ่มคุยกันในที่ประชุม หรือ เจ้าหน้าที่ต่างชาติชาวฟิลิปปินส์คิดว่าเจ้าหน้าที่ไทยจับกลุ่มพูดลับหลังเจ้าหน้าที่ต่างชาติในที่ประชุม เป็นต้น

3. บางองค์กรเจ้าหน้าที่ไทยมีความสามารถทางภาษาอังกฤษไม่ดีพอ ต้องอาศัยการแปลจากเพื่อนที่นั่งข้างๆทำให้ขาดสมาธิในการฟังการประชุม จึงได้มีการจ้างล่ามเข้ามาช่วยในการสื่อสารภายในองค์กร เช่น JRS เป็นต้น

4.องค์กรบางแห่ง ผู้บริหารต่างชาติมักจะให้เจ้าหน้าที่ไทยนั่งข้างๆเวลาประชุมเพื่อที่จะให้ช่วยแปลในสิ่งที่เจ้าหน้าที่ไทยจับกลุ่มพูดคุยกันระหว่างประชุม ซึ่งบางครั้งมีทั้งความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์แต่เจ้าหน้าที่ไทยไม่กล้าที่จะนำเสนอ แต่มักจะแสดงความคิดเห็นเรื่องราวต่างๆนอกห้องประชุมอยู่บ่อยครั้ง

2) ปัญหาด้านทัศนคติและความรู้สึก

สำหรับปัญหาและอุปสรรคด้านทัศนคติและความรู้สึกระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติที่ปฏิบัติงานร่วมกันมีปัญหาที่เกิดขึ้นดังนี้

❖ ความคาดหวัง

เจ้าหน้าที่ไทย	เจ้าหน้าที่ต่างชาติ
<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ไทยคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่จะสามารถปรับตัวได้ <p>เจ้าหน้าที่ไทยคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่ตะวันตกจะสามารถปรับตัวเข้ากับการทำงานในวัฒนธรรมไทยเพราะเห็นว่าเจ้าหน้าที่เหล่านี้ชอบอ่านหนังสือประเภท How to และบางองค์กร เช่น JRS ได้ระบุถึงขอบข่ายงานในประเทศนั้นๆที่ต้องไปปฏิบัติงาน แต่ก็มีเหตุการณ์ที่ผิดไปจากความคาดหวัง เช่น เจ้าหน้าที่ฝรั่งเอาเท้าพาดโต๊ะขณะที่มีการประชุมกันอย่างไม่เป็นทางการ, ยกมือสวัสดีทุกคน เป็นต้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ต่างชาติมีความหวังว่าเจ้าหน้าที่ไทยจะปรับตัวในการทำงานร่วมกันได้ <p>เจ้าหน้าที่ต่างชาติที่เป็นเอเชียมักไม่ค่อยได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมไทยก่อนที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพราะเห็นว่าวัฒนธรรมเอเชียใกล้เคียงกัน ส่วนเจ้าหน้าที่ต่างชาติตะวันตกมักคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่ไทยพอรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมตนเองบ้างพอสมควร แต่เมื่อทำงานร่วมกันจริงๆกลายเป็นว่าเจ้าหน้าที่ต่างชาติกลับเป็นฝ่ายที่ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมไทยมากกว่า นอกจากนั้นแล้วเจ้าหน้าที่ต่างชาติยังมีความคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่ไทยจะยินดีสอนวัฒนธรรมให้ เพราะเคยรับรู้มาว่าประเทศไทยเป็น Land of Smiles</p>

❖ อคติ (bias)

เจ้าหน้าที่ยังคงมีอคติที่เป็นอุปสรรค เช่น การเอาวัฒนธรรมตนเองเป็นศูนย์กลาง (ethnocentrism), โน้มเอียงเข้าหาคนที่มีลักษณะเหมือนกันหรือเข้าหากลุ่มสมาชิกที่มีสังคมเดียวกัน และต่อต้านคนกลุ่มนอก (outgroup) ในการประเมินบุคคลที่ทำงานร่วมกัน โดยสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนในการแสดงออกทางพฤติกรรม ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไปในเรื่องพฤติกรรม ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติในการทำงานอีกด้วย

3) ปัญหาด้านพฤติกรรม

สำหรับปัญหาและอุปสรรคด้านพฤติกรรมระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาตินั้น สามารถแบ่งออกดังต่อไปนี้

❖ การแบ่งแยกเขา-แยกเรา

ในการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาตินั้น พบว่าเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติบางส่วนยังคงยึดติดค่านิยมและวัฒนธรรมชนชาติตนเอง นำเอาวัฒนธรรมของตนเองเป็นศูนย์กลาง (ethnocentrism) แล้วนำมาตัดสินพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากตนเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานร่วมกัน เกิดการแบ่งแยกกันออกเป็นกลุ่มๆ ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งแยกเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย เช่น เจ้าหน้าที่ไทยมักจะเป็นกลุ่มใหญ่ของสังคมในองค์กรนั้นๆ ส่วนเจ้าหน้าที่ต่างชาติตะวันตกหรือพม่าส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคนกลุ่มย่อยของสังคม แต่เจ้าหน้าที่ต่างชาติตะวันตกซึ่งเป็นคนกลุ่มย่อยเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ต่างชาติพม่ากลับได้รับการยอมรับหรือได้รับการปฏิบัติแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ต่างชาติพม่า เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ไทย	เจ้าหน้าที่ต่างชาติ
<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ไทยมักจับกลุ่มอยู่รวมกัน <p>ชอบไปไหนมาไหนด้วยกัน จับกลุ่มพูดคุยกันเองมากกว่าจะสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ต่างชาติเห็นว่าเจ้าหน้าที่ไทยมักกลุ่มอยู่รวมกัน <p>เจ้าหน้าที่ต่างชาติพม่าบางคนก็รู้สึกว่ามีเจ้าหน้าที่ต่างชาติตะวันตกไม่ค่อยอยากคุย</p>

เจ้าหน้าที่ไทย	เจ้าหน้าที่ต่างชาติ
งานชาวต่างชาติ เช่น เวลาทานข้าว เล่นกีฬา หลังเลิกงาน เป็นต้น หรือไม่ก็เลือกไปกับเจ้าหน้าที่ที่พม่ามากกว่าเจ้าหน้าที่ชาติอื่นๆ และมีความคิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่ต่างชาติมักจะพูดคุยกับคนที่ใช้ภาษาอังกฤษได้ดีเท่านั้นและเลือกสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ต่างชาติด้วยกัน	กับตนเองและมักจะเลือกสนทนากับเจ้าหน้าที่ไทยที่มีความสามารถทางภาษามากกว่า เจ้าหน้าที่ต่างชาติชาวพม่าบางคนรู้สึกเหมือนว่าตนเองเป็นพลเมืองชั้นสองหรือบางแห่งในองค์กรมีเจ้าหน้าที่ต่างชาติพม่าเยอะก็ชอบรวมกลุ่มอยู่ด้วยกัน ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ชาติอื่นเก็บไปคิด เช่น เจ้าหน้าที่ต่างชาติคงโกไม่มีเพื่อนที่ทำงานที่เป็นชาติเดียวกันและเกรงว่าเจ้าหน้าที่พม่าจับกลุ่มพูดคุยเรื่องตนเอง เป็นต้น

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนให้ความเห็นว่าไม่มีการแบ่งแยกระหว่างเจ้าหน้าที่เพราะเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีหน้าที่ที่แตกต่างและองค์กรมีลักษณะการทำงานที่เป็นสากล (International) ในขณะที่เจ้าหน้าที่ออสเตรเลียมองว่าขึ้นอยู่กับลักษณะบุคลิกของแต่ละคน ผู้บริหารองค์กรต่างชาติชาวออสเตรเลียได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า “ในองค์กรมีการแบ่งแยกกันระหว่างเจ้าหน้าที่ไทย เจ้าหน้าที่ฝรั่ง และเจ้าหน้าที่พม่า” (สัมภาษณ์ Katherine Breen Kamkong, 2 กุมภาพันธ์ 2548)

อีกทั้งเจ้าหน้าที่ต่างชาติหลายคนที่อยู่ในประเทศไทยเป็นระยะพอสมควรกลับไม่มีเพื่อนเป็นคนไทย เช่น เจ้าหน้าที่พม่าอยู่เมืองไทยมาแล้ว 2 ปี แต่พูดภาษาไทยได้เฉพาะคำง่าย ๆ เช่น ขอบคุณ สวัสดี ,เจ้าหน้าที่ต่างชาติฟิลิปปินส์คนหนึ่งอยู่เมืองไทยมา 4 ปี พูดไทยไม่ได้เพราะว่าไม่มีเพื่อนเป็นคนไทย บางครั้งพยายามพูดภาษาไทยแต่เมื่อพูดผิดก็จะโดนหัวเราะจึงไม่มีความมั่นใจในการพูดภาษาไทย เป็นต้น ถึงอย่างไรเจ้าหน้าที่พม่าล้าที่จะพูดคุย แสดงออกและไปไหนมาไหนกับเจ้าหน้าที่ไทยมากกว่าเจ้าหน้าที่ตะวันตก

❖ ลักษณะการทำงาน

ในการทำงานร่วมกันเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาตินั้นย่อมมีลักษณะและรูปแบบการทำงานที่แตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนถึงทัศนคติในการทำงาน โดยมีตัวอย่างดังต่อไปนี้

เจ้าหน้าที่ไทย	เจ้าหน้าที่ต่างชาติ
<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ไทยมีลักษณะการทำงานแบบสบายๆ มีความยืดหยุ่นสูง ค่อยเป็นค่อยไป ทำงานตามระบบอาวุโสและตามตำแหน่งงาน มีความเป็นกันเอง สนุกสนาน ● เน้นการสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เป้าหมายของงานประสบความสำเร็จ ● หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า เก็บอารมณ์ รักษาหน้า มีความเคารพบนน้อม สุภาพ แม้แต่เวลาโกรธก็จะไม่พูด พูดจาอ้อมค้อม ชอบพูดลับหลัง 	<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ต่างชาติมีความเข้มงวดในการทำงานอย่างมากมีวัฒนธรรมการทำงานแบบอเมริกัน เน้นทำงานตามขั้นตอนเป็นลำดับขั้นตอนตามที่ได้มีการวางแผนเอาไว้ และชอบใช้วิธีการแบบ how to ตรงต่อเวลา ไม่ค่อยยืดหยุ่น จริงจัง ● เน้นเป้าหมายของงานเป็นสำคัญ การเรียนรู้ภาษาไทยและวัฒนธรรมความเชื่อไทย เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมายของงานได้ ● ชอบโต้แย้งแสดงความคิดเห็น จนบางครั้งถูกมองว่าก้าวร้าวหรือออกคำสั่ง พูดตรงตามสิ่งที่เห็น ตรงประเด็น (get to the point)

นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รัฐยังตีความการแสดงออกของเจ้าหน้าที่ตะวันตกว่าก้าวร้าวหรือออกคำสั่ง

✿ ทักษะในการใช้ภาษาและการสื่อสาร

ถึงแม้ว่าจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการสื่อสาร แต่เจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติ

ชาวพม่ามักจะประสบปัญหาความไม่มั่นใจในการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ต่างชาติตะวันตกที่เป็นเจ้าของภาษา บางคนต้องอาศัยการแปลจากเพื่อนร่วมกัน

เจ้าหน้าที่ไทย	เจ้าหน้าที่ต่างชาติ
<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ไทยไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เพราะไม่มั่นใจในภาษาอังกฤษ <p>เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เพราะไม่มั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ เกรงว่าจะใช้คำที่ผิดความหมาย เพราะเคยมีประสบการณ์ที่พูดไปแล้วเจ้าของภาษาไม่เข้าใจ หรือไม่ทราบ คำที่ใช้ไม่เหมาะสมทำให้อีกฝ่ายเกิดการตีความผิดไปจากที่ต้องการจะสื่อสาร รวมทั้งกลัวว่าความคิดเห็นของตนเองจะไม่ดีพอ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ต่างชาติตีความไปว่า เจ้าหน้าที่ไทยไม่กล้าแสดงออก <p>มีความคิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่ไทยไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ทั้งๆที่มีความคิดที่ดี เพราะบางคนมีปัญหาในเรื่องภาษา นอกจากนั้นแล้วเจ้าหน้าที่ต่างชาติชาวพม่าก็ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเหมือนกัน เพราะไม่มั่นใจในการสื่อสารเหมือนกัน เกรงว่าภาษาอังกฤษไม่ดีพอ หรือบางครั้งเจ้าหน้าที่ตะวันตกก็เลือกที่จะสื่อสารโดยให้เจ้าหน้าที่ไทยบอกต่อไปยังเพื่อนร่วมงานคนไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติชาวพม่า</p>

3. ปัญหาการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติกับผู้ลี้ภัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและผลการวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างเจ้าหน้าที่ไทย/เจ้าหน้าที่ต่างชาติกับผู้ลี้ภัย มีปัญหาต่างๆดังต่อไปนี้

1) ปัญหาด้านความรู้และการรับรู้

♣ ภาษา

ในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติกับผู้ลี้ภัยนั้นจำเป็นต้องอาศัย

ล่ามทำหน้าที่ในการแปล เพราะผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าใจภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เว้นแต่ผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือนอกศูนย์พักพิงชั่วคราวที่อาจเข้าใจภาษาไทยได้บ้าง หรือผู้ลี้ภัยบางคนก็สามารถเข้าใจภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศสได้ เช่น ผู้ลี้ภัยพม่า (บางกลุ่ม) ผู้ลี้ภัยกะเหรี่ยง ผู้ลี้ภัยคองโก เป็นต้น การสื่อสารผ่านล่ามนั้นต้องอาศัยล่ามที่มีความชำนาญในการแปลและมีประสบการณ์ซึ่งหลายองค์กรไม่ได้มีการฝึกอบรมล่ามก่อนเข้ามาทำงาน แต่จะเป็นการอธิบายขอบเขตของงานและสังเกตการณ์การทำงาน เช่น ที่ IOM ล่ามที่ไม่ได้มีการฝึกอบรมมาก่อนแต่จะให้เข้ามาทำการสังเกตการณ์ประมาณ 1 สัปดาห์ ซึ่งมีการทำความเข้าใจกันก่อนว่าต้องแปลในสิ่งที่ครูสอนเท่านั้นห้ามเดาหรือถ้าไม่ทราบก็ให้ถามเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการแปล สำหรับล่ามนั้นอาจต้องเจอกับปัญหาเรื่องคำ เพราะว่าคำบางคำไม่มีในภาษามอญ ภาษากะเหรี่ยง ภาษาพม่า เป็นต้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยการยกตัวอย่าง เช่น คำว่ารัฐธรรมนูญ รัฐสภา วุฒิสภา เป็นต้น สำหรับล่ามที่ต้องแปลเกี่ยวกับเรื่องของกฎหมายและการให้ความรู้ด้านการแพทย์นั้นจะได้รับการฝึกอบรมในเรื่องนั้นๆ ก่อนเพื่อที่จะให้เข้าใจและสื่อสารได้อย่างถูกต้อง

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างล่ามกับเจ้าหน้าที่คือเรื่องการแปล โดยปัญหาในการแปลที่พบมีดังต่อไปนี้

- 1) ใส่อารมณ์ความคิดความรู้สึกของตนเองเข้าไปในบทสนทนา
- 2) เพลิดเพลินและมีอารมณ์ตามไปกับเรื่องที่เล่า จนลืมจับใจความสำคัญของการสนทนา
ระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ลี้ภัย

เจ้าหน้าที่จึงตรวจสอบโดยการให้ล่ามเขียนสิ่งที่แปลเป็นภาษานั้นๆ แล้วให้ล่ามอีกคนแปลเป็นภาษาอังกฤษเพื่อดูความถูกต้อง

เจ้าหน้าที่ไทย	เจ้าหน้าที่ต่างชาติ
<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ไทยสามารถสื่อสารกับผู้ลี้ภัยได้โดยตรง โดยไม่ต้องสื่อสารผ่านล่าม ในบางกรณีกับผู้ลี้ภัย เช่น คนเขมร พม่า กะเหรี่ยง สามารถพูดไทยได้ เนื่องจากอาศัยอยู่ประเทศไทยมานานด้วยเหตุผลต่างๆกัน เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> ● สำหรับเจ้าหน้าที่ต่างชาติ เช่น พม่า กะเหรี่ยง คะเรนนี่ มอญ เชื้อชาติเดียวกับผู้ลี้ภัยย่อมไม่มีปัญหาในการสื่อสาร อีกทั้งยังเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของคู่สื่อสารได้มากที่สุด

บางองค์กรมีความได้เปรียบในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ลี้ภัย เช่น สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยมีเจ้าหน้าที่ไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงทำงานอยู่ในพื้นที่ทำให้สื่อสารกับผู้ลี้ภัยได้โดยตรงไม่ต้องผ่านล่ามสามารถสื่อสารสิ่งที่ต้องการได้หมด อีกทั้งยังเข้าใจความคิดความเชื่อของผู้สื่อสารอีกด้วย

2) ปัญหาด้านทัศนคติและความรู้สึก

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในด้านทัศนคติและความรู้สึกระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติที่มีต่อผู้ลี้ภัย มีดังต่อไปนี้

❖ ทัศนคติที่เป็นอุปสรรค

เจ้าหน้าที่ไทย	เจ้าหน้าที่ต่างชาติ
<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ไทยเข้าใจและยอมรับพฤติกรรมของผู้ลี้ภัย <p>เจ้าหน้าที่ไทยเข้าใจและยอมรับพฤติกรรมของผู้ลี้ภัยความเชื่อของผู้ลี้ภัยได้มากกว่าเจ้าหน้าที่ตะวันตกและยอมให้ผู้ลี้ภัยทำในสิ่งที่เชื่อ ถ้าไม่เป็นอันตรายและไม่ทำให้เดือดร้อน เจ้าหน้าที่ไทยรู้สึกว่าคุณมีลักษณะก้าวร้าวมากกว่าคนเอเชียด้วยกัน คนมอญมีลักษณะจ้องจับผิด ในขณะที่คนพม่าสามารถสื่อสารภาษาไทยและเข้าใจอะไรได้ดีกว่าผู้ลี้ภัยชาติอื่นๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ต่างชาติบางส่วนไม่เข้าใจและยอมรับพฤติกรรมของผู้ลี้ภัย <p>เจ้าหน้าที่ต่างชาติตะวันตกมีความคาดหวังว่าผู้ลี้ภัยสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ให้เข้ากับชีวิตประจำวันได้ ซึ่งในความเป็นจริงผู้ลี้ภัยบางส่วนยังคงทำตามวิถีทางเดิมของตนเอง เช่น การรักษาทางการแพทย์ การให้สิทธิกับผู้หญิง เป็นต้น โดยให้เหตุผลว่าขัดต่อวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิม</p>

เจ้าหน้าที่ต่างชาติชาวอเมริกันที่ทำงานอยู่ในประเทศไทยมากกว่า 10 ปีให้ความเห็นที่น่าสนใจว่าคนไทยมีอคติที่ไม่ดีต่อคนพม่า ด้วยเหตุผลทางประวัติศาสตร์ แบบเรียนและค่านิยมของสังคม เวลาให้ความช่วยเหลือคนพม่าจะไม่ดีเท่ากับการหยิบยื่นความช่วยเหลือให้คนกัมพูชา คนลาว

และยังเห็นว่าเจ้าหน้าที่รัฐไม่เอาใจใส่ต่อปัญหาผู้ลี้ภัย นอกจากนั้นแล้วเจ้าหน้าที่รัฐยังมีความคิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่ต่างชาติหลายคนมีความรู้ความสามารถมากกว่าที่ทำงานเกี่ยวข้องกับด้านผู้ลี้ภัย ซึ่งแสดงให้เห็นทัศนคติในแง่ลบต่อผู้ลี้ภัย

3) ปัญหาด้านพฤติกรรม

สำหรับปัญหาด้านพฤติกรรมที่เกิดระหว่างปฏิสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ไทยที่มีต่อผู้ลี้ภัยและเจ้าหน้าที่ต่างชาติที่มีต่อผู้ลี้ภัย มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

เจ้าหน้าที่ไทย	เจ้าหน้าที่ต่างชาติ
<ul style="list-style-type: none"> • ยอมรับในธรรมเนียมปฏิบัติของผู้ลี้ภัยของผู้ลี้ภัยมากกว่าเจ้าหน้าที่ต่างชาติ <p>เจ้าหน้าที่ไทยยอมให้ผู้ลี้ภัยได้มีโอกาสปฏิบัติตามความเชื่อวัฒนธรรมของตนเองมากกว่าเจ้าหน้าที่ต่างชาติ เช่น ยอมรับพฤติกรรมที่ผู้ลี้ภัยยอมปฏิบัติในธรรมเนียมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ในครอบครัว และยอมรับในพฤติกรรมก้าวร้าวของผู้ลี้ภัยบางคนที่ยอมรับความช่วยเหลือจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการพูดคุยและผู้เข้ามาได้รับความช่วยเหลือซึ่งบางคนก็ไม่อยู่ในอารมณ์ที่จะเปิดรับฟัง ก็เป็นอุปสรรคต่อเจ้าหน้าที่ที่จะให้ความช่วยเหลือหรือคำปรึกษาได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่ยอมรับธรรมเนียมปฏิบัติของผู้ลี้ภัยบางครั้ง <p>เจ้าหน้าที่ต่างชาติตะวันตกหรือประเทศที่ให้สิทธิชายหญิงเท่าเทียมกัน ไม่เข้าใจในการปฏิบัติวัฒนธรรมของผู้ลี้ภัย เช่น พม่า แอฟริกา ที่ยังคงมีวัฒนธรรมให้ผู้ชายเป็นใหญ่ในสังคม เป็นต้น</p>

สำหรับการสื่อสารระหว่างผู้ลี้ภัยกับเจ้าหน้าที่นั้น บางครั้งผู้ลี้ภัยเลือกที่จะสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ต่างชาติโดยไม่ต้องผ่านเจ้าหน้าที่ไทยหรือล่าม เพราะเจ้าหน้าที่ต่างชาติส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูง ดังนั้นอาจช่วยแก้ปัญหาให้ผู้ลี้ภัยได้รวดเร็วกว่า

นอกจากนั้นแล้วเจ้าหน้าที่ต้องสอนมารยาททางสังคมให้กับผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงแล้วเข้ามารับการฝึกอบรมในกรุงเทพฯ เช่น การใช้ห้องน้ำ การรับประทานอาหารแบบบุฟเฟต์ การเข้าคิว เป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ไทยต้องสอนเพิ่มเติมให้กับผู้ลี้ภัยบางกลุ่ม ซึ่งในระยะแรกอาจประสบปัญหาในการสอนแต่เมื่อใช้ระยะเวลาและก็จะสามารถปรับตัวได้